

21 14.
1660 8
7a

Quod Deus Bene vertat
In Nomine Domini nostri JESU CHRISTI!
DISPUTATIO INAUGURALIS

De
JURIBUS
ÆTATUM

Quam
Ex Decreto & Autoritate Amplissimi Jctorum
Ordinis in Illustri Academia Wittebergensi

SUB PRÆSIDIO

Viri Nobilis, Amplissimi, Jctissimi

DN. CHRISTIANI KLENGELII,

J. U. D. & P. P. longè celeberrimi, Curiæ Electoralis,
Consistorii Ecclesiastici Scabinatus, & Facultatis Juridicæ,
Asessoris gravissimi,

Promotoris & Fautoris sui summi, Maximi

Pro DOCTORALI utriusq; Juris LICENTIA
obtinendâ

Ad Examen Eruditorum solenne exponit

DAVID CHRISTIANUS NYMANNUS,

Misnensis.

Ad diem 26. Julii

Horis matutinis & pomeridianis in Auditorio Majori

WITTEB. Typis JOHANNIS RÖHNERI, Academ. Typogr.

Anno M DC LX.

VIRIS - JUVENIBUS

Generosis, Maximeq, Strenuis

DN. HENRICO CENTURIO

ab Ende Hæreditario in Munkig &c.

DN. JOHANNI CASPARO

à Schönberg / Hæreditario in Schönberg &
Limpach &c.

DN. JOHANNI HENRICO

à Schönberg Hæreditario in Maxen &c.

Disputationem Inauguralem

Consecrat

eorum quondam magister morum

DAVID CHRISTIANUS NYMANNUS

Misnensis

AUTOR & RESPONDENS.

Quod felix, faustum, fortunatumq; sit,
In Nomine Domini nostri JESU
CHRISTI!

PRÆLOQUIUM.

DE lanâ, qui disputant, caprinâ,
teste *Carpz. disp. 1. arb. cons. & Affin. pos. 1.*
oleum & operam perdunt. Nec la-
terem solum lavant, sed & produnt in-
eptias, risu dignas. Est stultus, secundum
catullum, ineptiarum labor, imo turpe, difficiles habere
nugas. Scire aliquid tale, compendium nullum; igno-
rare verò, haud detrimentum. Araneorum telæ plu-
rimum in sese continent artificii; minimum utilitatis:
idem est iudicium de nugis. Insudandum iis potius, quæ
necessaria scitu, ne, cum in forum veniamus, putemus,
nos esse translatos, in alium, ut ille ait, orbem. Non
tamen propterea in animum induxi, in præsentia attingere
ea, quæ lippis nota, quæve tonsoribus; sed quæ ar-
dua ex parte, & ex parte pulchra, quæve in curiis tam fa-
miliaria, quam obsonium in prandio, puta, quæ & theo-
riam sapiunt, nec non praxin. Eo enim in studiorum
meorum curriculo tendi, eoq; direxi arcum, monitore
Ario Pinelo, cujus, ad l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. cap. 4. n. 2.
de studio juris recte instituendo, & successu felici confi-
ciendo, tale extat consilium. *Ego, inquit, post longam le-
gendi professionem, postq; diligentissimam foro navatam*
A 2 *operam,*

operum, in eâ sententiâ sum, quod theoria sine praxi digestam
solidamq; juris cognitionem prestare nequeat, praxisq; absq;
theoria maxime periculosa & manca evadat. Volupe hinc
fuit, eligere materiam de *Juribus Ætatum*, quæ clau-
sula, uti in simili loquitur Imp. l. i. ff. de in integr.
rest. non eget commendatione, sed ipsa sese ostendit, &
tamen vix ab uno alterove ex ungviculis, quod dicitur,
edocta est atq; diducta. Hanc telam antequam exor-
dior, necessarium esse puto de methodo præfari pauca,
quæ tali decurret filo. Scilicet tota disputatio divisa esto
in sex capita. I. tradam *præcognita*, ne his susq; deq;
habitis equum per caudam videar frenare; rerum
etenim intelligentiam, à verborum intelligentiâ depen-
dere, præter Ciceronem autor est Gellius; & non nudius
tertius aut quartus, sed multis abhinc seclis, dum hujus
doctrinæ vestigia passim extent in jure l. i. §. i. ff. de off.
Quest. l. i. ff. de furt. l. 57. ff. de V. S. illud promanavit axio-
ma, inconcinnum esse, prius velle determinare, quam
terminos intelligere: II. *jura infantum*: III. *jura*
impuberum, pupillorum sive puerorum: IV. *mi-*
norennum: V. *Virilis ætatis*: ultimo *senum*: quæ
omnia cedant feliciter, feliciter!

CAPUT PRIMUM.

Continens præcognita.

§. 1.

ÆTatem (quæ vel ab ævo deducenda, vel græco à nomine
ἔτος, quod annum denotat) Cicero pro juventute posuit,
Virgilius pro anno. Plinius vino ætatem adscripsit, quæ voca-
buli acceptio juri nostro casareo l. 58. ff. de legat. i. l. 16. C. de oper.
pub. minimum aliena, in quibus ll. ætas rebus accommodatur
inanimatis, ædificiis; sed hæc non moror.

§. 2. Mihi

§. 2. Mihi jam jam ætas est certus vitæ status, (vid. l. 13. ff. de prob. l. 77. §. 14. ff. de leg. 2.) qui per partes, sive ista sint à naturâ, sive nudo ex figmento civili, suas habet tempestivitates, à die hominis natali, usq; ad ejus obitum.

§. 3. In limine (hoc enim definitio satagit) non sicco prætereunda pede decantata Qv. an partui in utero latitanti, tribuenda sit ætas? & quidem in negantium ire sententiam, tam de jure civili, quam saxonico, erit tutissimum. Nam (1) jus nostrum civile à nati ac editi hominis momento beneficium restitutionis in integrum metitur l. 3. §. 3. ff. de min. E. ante istud momentum statuere ætatem, evadet absurdum. Sic & (2) ubi non homo, ibi nec hominis ætas; jam si partus in utero latitat, ibi non homo, tum ob l. 9. §. fin. ff. ad L. Falcid. Carpz. pr. crim. qv. 24. n. 24. in fin. & jur. for. n. 4. c. 4. d. 1. n. 7. tum quia iste spes animantis l. 2. ff. de mort. inf. nec non spes hominis l. 14. C. de fideicom. libert. appellatur; tum quod possit esse monstrum, quod nostro in jure non venit voce liberorum l. 14. ff. de stat. hom. eâq; de causâ nec ab intestato succedit, Sæv. vel just. 10. §. 1. qv. E. hominis? Jus Sax. quod spectat, extat Text. Expr. in Leh. cap. 26. ibi eines Kindes Jahrszeit soll man nicht rechnen von der Zeit / da es seine Mutter empfieng / sondern von der Zeit / als es die Mutter zur Welt gebahr / und es lebendig von ihr kommen. Non mutat: nascendus pro nato habetur l. 7. ff. de stat. hom. arg. §. 1. ff. de exhor. lib. at natus habet ætatem, E. & nascendus: nam major vera, si de nascendi, qui postea vivus prodiit in lucem, commodis controversia. quid quod vocabulum, habetur, notet improprietatem.

§. 4. Ætatem divido cum Cothm. vol. 1. resp. 42. n. 4. & 5. in naturalem sive veram; & civilem sive fictam. civilis ætas est figmentum, quo is, qui reverâ terminum alicujus ætatis naturalis adimplevit, vel non, pro minorenni vel majorenni è renatâ habetur. Et hanc ætatem, venia ætatis, germ. die Jahrgebung / in welcher ein Mûnderjâhriger vor âlter erklâret wird / præprimis parit, de quâ vid. tot. tit. C. de his qui veniam ætat. ut & principis indultum. non mutat: jura naturalia sunt immutabilia §. pen. ff. de J. N. G. & C. l. 8. ff. de cap. min. junct. l. 8. ff. de R. I; hæc enim regula recto stat

talo in iis, quæ jus naturale præcepit, non verò quæ permisit,
Ungew. Exerc. just. 2. Q. 9. in N.

§. 5. Ex his modo traditis facile percipiendum, quæ ætas dicenda naturalis; *nimirum, quam naturam, ob insigniores mutationes, sine alterius facto, sibi elegit.* Latitant quidem, in quibusdam, quamvis sint plurimorum annorum, præclariore operatio- nes tam corporis, quam animi diutius; in quibusdam citius prorumpunt: verum dum raro quid tale contra communem nature cursum accidat, ideo id non animadvertit jus nostrum *arg. l. 3. §. 4. ff. de ll. fundatum in jure naturali.*

§. 6. Ætatem naturalem subdividingo 1. *in infantiam:* 2. *Pueritiam:* 3. *Minorennitatem:* 4. *Virilitatem:* nec non 5. *in senectutem;* & secundum hanc ætatis naturalis subdivisionem jura ætatum examinabo. Si tibi, bimembris arrideret divisio, dico, ætatem naturalem aliam esse *tenellam;* aliam *perfectam.* Ad tenellam revoco priores tres ætates; ad perfectam, posteriores duas.

§. 7. Non quidem me fugit sex extare ætates *in jur. can. cap. 1. caus. 35. qv. 4:* alios adstruere *duas, juventutem & senectutem:* alios tres, *infantiam, impubertatem & minorennitatem vid. Carpz. pr. crim. qv. 143. n. 6.* qui tamen respectum habet tenellam ad ætatem: alios quatuor, *infantiam, Adolescentiam, juventutem & senectutem:* Verum cum vel plura, vel pauciora & corporis & animi discrimina sentiat ætas, ideo ea in illorum me flexerunt opinionem, qui quinarium ætatis naturalis apprehendunt divisionem. Est quædam ætas ferè irrationalis, uti *infantia caus. 22. qv. 5. c. 14:* quædam præ sese fert scintillulas rationis, sine velle tamen & nolle, sicuti *pueritia:* quædam, quemadmodum *minorennitas,* aliquam judicii partem monstrat, imperfectam tamen *l. ult. C. in quib. caus. in. integ. rest:* quædam ejus soliditatem, qualis *ætas virilis:* quædam prudentiâ & experienciâ splendet, *senectutem* intelligo. Unde diversa jura, diversa privilegia, de quibus ordine seqv. Habemus quidem & nostra tempestate decrepitam ætatem, diversam quodammodo à senectute: at cum magis & minus non varient speciem, uti pupillari ex ætate patescit, ideo nec hanc, ut diversum plane quid, attendam.

CAPUT

CAPUT SECUNDUM.

De Juribus infantum.

§. 1. Acceptio hujus vocabuli ambigua est. Nam (1) denotat hominem recenter natum, *l. 15. ff. de stat. hom.* (2) liberos, cujuscunq; ætatis, *arg. l. 41. §. ult. ff. de leg. 3. vid. Wehn. obs. pr. verb. Kinder* / quo fortassis sensu Regis Hispaniæ liberi infantes dicuntur *conf. Ott. de jur. publ. c. 7. in fin.* (3) minorem septem annis *l. 14. ff. de spons.* quam ultimam acceptionem facio meam, quippe quod infantes, (quos Graeci *ἄπριους* h. e. imprudentes, stultos appellitant *Cypr. de spons. cap. 9. §. 3. n. 5.*) jure Justiniano plerumq; opponantur illis, quibus plenaria competit potestas *fandi l. 1. §. 2. ff. de adm. tut. l. 70. ff. de V. O. junct. l. 3. C. qui adm. ad bon. poss.* quod accidit, septimo anno elapso.

§. 2. *Infantia* itaq; est prima ætas, (*l. 68. pr. ff. ad L. falcid.*) quæ finitur septennio. *l. 18. pr. §. 4. Cod. de jur. del. junct. l. 1. §. 2. in fin. ff. de adm. tut. Carpz. pr. cr. qv. 143. n. 5. Gilhaus. arb. jud. crim. cap. 2. tit. 34. n. 2. Rosb. pr. civ. tit. 65. n. 5. Schn. Vult. ad I. tit. de nupt. §. act. Hahn. ad. Wes. π. tit. de pact. n. 5.* Hujus jura, h. e. principaliora attributa, privilegia, nec non operationes jure competentes, sicuti & reliquarum ætatis naturalis partium, spectanda præprimis I. in *Dignitatibus*: II. in *Judicialibus*: III. in *Delictis*: IV. in *Extrajudicialibus*. Jam.

I. Ad dignitates.

§. 3. Dignitas Imperatoris palmam præ omnibus fert *Reink. de Reg. Sec. & Eccl. lib. 1. clas. 2. c. 7. n. 3. & seqv.* Hæc *an infanti conferenda* *Qv? R.* si Seren. Elect. ejusmodi electionem è republicâ esse judicant, Affirmando, tum (1) quod certa ætas in Imperatore non definita: tum (2) quod Otto III. admodum puer electus *Ott. de jur. pub. c. 8. & Fridericus infans salutatus Imperator Dauth. de testam. n. 145.* Non infringit (1) Juvenile est vitium, regere non posse imperium *Sen. in Troad. (2) l. 8. ff. de mun. & hon. l. 2. §. fin. ff. de jur. immun.* quibus hæc ætas, ducto argumento à majori ad minus, à publicis excluditur honoribus: quippe

quippe quod facillima ex modo allatis responsio. Recte inde,
præprimis hereditariis in regnis, mea sententia *Barth. l. 1. c. de
mun. & hon. infans* ut Rex potest coronari.

§. 4. Longe aliter sese res habet in dignitate Ecclesia-
stica. Nam infanti beneficia denegat ecclesiastica jus canon.
c. 35. de præb; prohibetq; ipsi, nisi forte religionem intret, primam
conferre tonsuram *c. ult. de temp. ordin. in 6.* Alias quod attinet
dignitates, infanti, ut infanti, omnis interclusus est aditus ad
eas aspirandi, per *ll. modo all. confer. hoc. in loco cap. seqv.* Hic
saltem annecto, ingressum in monasterium, licet parentes in-
fantem obtulerint, non obligare eum, sed majorem factum, ad
secula redire posse. *c. 11. & 12. de regul. seqvuntur nunc*

II. Judicialia.

§. 5. Judiciale est exercere actionem. De quo ita *Umm.
proc. jud. disp. 1. n. 21. pr.* infantes neq; cum tutoris autoritate,
neq; absq; illâ, quicquam in judicio agere possunt tanquam
omni fere judicio destituti. Et si de facto infans judicium ac-
ciperet, & fortè pro se obtineret sententiam, ipsa tamen pro
nulla habenda. Hæc ille. est enim furioso similis *l. 1. §. 13. ff. de
O. & A. Sed quid tandem? R. cum Wes. r. de adm. tut. n. 4. ibiq;
Habr.* tutoris est nomine infantis, mandato tutorio exhibito,
exercere actionem, ad exemplum boni patrisfam. *l. 10. & 33. ff. de
adm. tut.* multo minus ipsis accusationis via patet *Ros. pr. crim.
tit. 1. c. 7. n. 10.* partim quia carent intellectu, *l. 1. C. de fals. mon;*
partim quia inscribere nequeunt. *vid. l. 3. C. de his qui accus.*

§. 6. Judiciale est, pulsari actione. Has, salvis tamen ex-
ceptionibus infra positis, tutor nomine infantis suscipere tene-
tur *l. 2. ff. de cond. furt. ibiq; Goth. Wes. l. all.* Quam ob causam
& nomine infantis citandus *l. 1. §. 2. ff. in fin. de adm. tut.* vel, eo
deficiente, infantis proximi agnati aut cognati; vel litis curator
à judice in subsidium dandus *Gail. lib. 2. obs. 107. n. 7. & 8.* Quod
si citatio dirigatur ad infantem, processus, quia reus non legalis
citatus, in vitium nullitatis incurrit *l. 4. pr. l. 22. ff. de injus voc.
junct. l. 3. C. si propt. publ. pens. ibiq; Gothofr. in not. Rosb. pr. civ.
tit. 22. n. 7. & tit. 11. n. 8.* Quid si citantur, ut compareant per tu-
tores?

tutores? R. res eodem recidit. *Umm. proc. jur. disp. 5. n. 40. disp. vid. Mynf. cent. 2. obs. 35.* unde & est, quod non debeant nominatim citari, *Carpz. pr. jur. tit. 7. n. 17. art. 2.*

§. 7. Judiciale est, *juramentum deferre*, h. e. secundum *Hahn. ad Wes. π. de jurei. n. 9.* provocare aliquem ad jurandum, & quasi necessitatem jurandi ipsi facere, den Eyd einen anbieten/ (cui opponitur referre juramentum denn Eyd wieder anbieten schieben) quod fit, si vel actor reo actionem ante litem contestatam; vel reus post eam actori suas exceptiones ob probationis defectum in sein Christlich Gewissen/ Wissenschaft und wohlbewusst stellet. Quam juramenti delationem infanti recte adimunt *Gilhaus. arb. jud. civ. cap. 6. p. 6. n. 3. Umm. pr. jur. disp. 14. n. 6. Tr. v. 1. d. 21. §. 7. lit. a.* Est enim (1) hoc permisum ei, qui liberam rerum suarum administrationem habet *l. 17. §. 1. ff. de jurej. junct. l. 20. l. 35. §. 1. ff. eod;* quive legitimam personam standi in judicio; quod negamus de infante: est hoc (2) concessum ei, cui jusjurandum referri potest, h. e. qui ipsemet jurare valet *Carpz. pro. jud. tit. 11. art. 1. n. 85.* quod negamus de infante: est deniq; (3) id illius, qui intelligit, quod agit, quod negamus de infante. Licet autem hoc negamus de infante, tutori tamen id propterea non denegamus, siquidem in eo omnia prædicta concurrant requisita *l. 17. §. 2. l. 35. pr. ff. de jurej. junct. l. 4. ff. de in lit. jur. Carpz. l. all. n. 91.* Multo minus juramentum extra judicium ex conventionione deferre potest *Umm. l. all. vid. l. 17. pr. ff. de jurej.*

§. 8. Judiciale est, *testimonium dicere*. à quo tam in civilibus, quam criminalibus *Gilb. arb. jud. crim. pag. 368. n. 56. Hahn. Wes. π. de test. n. 3.* repellitur infans *Farin. pr. crim. qv. 58. n. 5.* Etenim (1) qui à juramento removetur, removendus & à testimonio, dum de testimonii essentia sit juramentum *l. 9. C. de test. c. 20. caus. 3. qv. 9. Carpz. pro. jud. tit. 1. art. 1. n. 43:* atqui infans removetur à juramento, quippe quod in eo nullum judicium, quod jusjurandum præsupponit *c. 26. in med. de jurej. c. 2. caus. 22. qv. 2. c. 7. caus. 22. qv. 1. Wes. π. de jurej. n. 14 ibiq; Hahn. E. sic & (2) quid vidit, ignorat l. 1. in fin. C. de fals. mon. Mascard. de prob. vol. 1. concl. 3194. n. 4. Pruckm. vol. 2. cons. 18. n. 77. Hart. Pist. lib. 1. qv. 30. n. 29.* proindeq; ejus testimonium improbat, sicuti cæci, testificantis de coloribus *Masc. vol. 3. concl. 1. 246. n. 2.*

B

§. 9. Ju

§. 9. Judiciale est (non tamen lector, exinde extrajudiciali denego confessionem, quæ extra iudicium fieri solet apud probos & fide dignos homines *l. 40. pr. ff. de pact.*) confessio, quando coram iudice competente, & pro tribunali sedente, quis aliquid affirmat, & asseverat. De quâ regula in *l. 1. ff. de conf.* confessus pro iudicato habetur, sua enim quodammodo damnatur sententia. Hæc confessio ab infante facta non multum in sese continet ponderis. Est in eo nullus consensus *l. 12. ff. ad L. corn. de sicar;* nullus intellectus *l. 40. ff. de R. I. junct. l. 1. §. 13. ff. de obl. & act;* quidve vidit ignorat *l. 1. C. de fals. mon. umm. proc. jur. d. 13. n. 41.* Et quamquam tutoris accesserit autoritas, ne latum tamen ungvem à priori discedo opinione cum *Rosb. pr. civ. tit. 65. n. 5. Hahn. ad Wes. π. de conf. n. 3.*

§. 10. His probe cognitis (confer tamen hoc in loco *§§. cap. seqv.* ex quibus prædicta lucem capiunt; non enim me juvat apponere crambem bis coctam) non molis erit statuere, quid juris sibi vindicare queat infans in aliis actibus judicialibus. Simpliciter scil. removendus, sive sit persona principalis, sive accessoria. Quî enim in iudicio versare potest, qui nullum habet iudicium; qui justitiam pro pomo & bursâ vendit, uti loquitur *Beust. in rubr. ad tit. de jurej. n. 7. in fin.* Ordo tangit.

III. Delicta.

§. 11. Hæc quod spectat, adhibeo distinctionem. *vel enim committitur delictum in infantem; vel infans delinquit.* Priori casu hoc fit præprimis 1. Exponendo: 2. alimenta denegando: 3. occidendo: 4. pudicitiam aggrediendo: 5. aliquid mali ipsi moliendo; de quibus paucis in seqv. quoad jura.

§. 12. *Abjectio infantum* crimen est à sensu humano alienum, vixq; barbaris notum, *Nov. 153. pr. ef. pr.* Necare n. videtur qui abjicit, quive publicis exponit locis *cap. 21. dist. 86. l. 4. ff. de agnos. & alend. lib. junct. l. 15. ff. ad L. Corn. de sicar. Wes. π. de lib. agnos. n. 4.* Quam ob causam de jure civili, pro modo delicti admisi, subjacet arbitrariæ iudicis punitioni *Nov. 153. c. 1. in fin. l. 2. C. de inf. exp. Alth. diceal. lib. 1. cap. 128. n. 18. Berl. n. 4. concl. 7. n. 31. & seqv.* De jur. Sax. (ita enim res ipsi videtur decisa, conf.

Theod.

Theod. Coll. crim. disp. 7. §. 6. lit. b.) Berl. l. all. n. 37. expositori poenam fustigationis cum perpetuâ relegatione dicitur, si infans vivus & incolumis remansit: si mortuus vero, vel in locum nimis solitarium expositus, poenam legis Pompejæ de Parricidis. calculum adjicio Carpz. pr. crim. qv. 10. & jurispr. for. p. 4. const. 4. def. 8. & 9. Wesf. ad L. Corn. de sicar. n. 14. ibiq; Hahn. quibus hæc de re judicium tale: scil. vel infans abjectus dolo malo, in locum solitarium, & à hominum conspectu remotum, eâ intentione, ut moriatur, ut inediâ consumatur, & eventu subsecuto, exponentes poenâ plectendi ordinariâ. Quid enim interest, occidat quis, an causam mortis præbeat l. 15. ff. ad L. Corn: vel infans expositus in locum, quo homines frequenter ambulant, non eâ fini, ut pereat, sed ut alii eum recipiant nec non alant, & si vitam commutavit cum morte, præter exponentis intentionem, expositori poena fustigationis, cum perpetua relegatione dicitur. nec obstat: dans operam rei illicitæ, etiam ad ea tenetur, quæ præter ejus intentionem sequuntur l. 6. C. ad L. Jul. de vi publ; procedit enim, si ejusmodi eventus immediate & necessario sequatur, non verò si per accidens: vel infans expositus sine dolo malo, in locum haud remotum, à hominum conspectu vivusq; ac incolumis reperitur, & carcere vel relegatione animadvertendum in expositorem. Et hæc sententia conformis (1) Const. Carol. crim. arc. 132. ibi, stirbt aber das Kind von solcher Hinlegen / so sollt man die Mutter / nach Gelegenheit des gefährlichen Hinlegens an Leib und Leben strafen. Hinc, argumento à contrario sensu ducto, eo non mortuo, neq; ultimo supplicio afficiendus exponens, neq; poena corporis afflictivâ. (2) nititur ratione. Nam de jure civ. poena est arbitraria; & Jur. Sax. nil certi quicquam hac de re determinatum. mitiorem itaq; sententiam ex rectâ eligimus ratione, in casu legibus non expresso, in quo juste proniores sumus ad lenitatem, sicuti non mitiores lege, si factum ab ea decisum.

§. 13. Infantes ita alienæ misericordiæ expositos, nostra jura statim liberant, & à potestate dominica l. 1. & 2. C. ibid. Nov. 153. c. 1. pr. junct. l. 9. C. de patr. potest; & à potestate patria: c. un. de inf. exp. Perez. ad cod. lib. 8. tit. 52. n. 1. Est enim patris non negare

B 2

filium,

filium, l. 9. C. de pat. pot. sed agnoscere partum l. 1. §. 4. ff. de agnos.
lib. Prole itaq; merito indignus est, qui ejus vitam contemnit,
nec non mores. Sed quid juris, si quis infantem tali modo expo-
situm, ex Judeorum more, furti animo susceperit? Resp. Perez. l.
all. n. 4. impensas, quamvis necessariz fuerint, repetere nequit.
l. 1. C. de inf. expos. Quod si ejusmodi animus abfuerit, salve ipsi
quidem sunt expensæ, nullum tamen jus in eorum personis sibi
vindicare potest c. un. X. de inf. expos.

§. 14. Est & contentio de infantis expositi educatione, quam
nervose componit Perez. l. all. n. 5. Aut enim, inquit, adsunt
Hospitalia, ad infantes expositos alendos destinata, vel, *secun-
dam* Carpz. jur. for. p. 4. c. 4. d. 10. n. 10. in genere saltem hospita-
lia, & ibidem educandus: aut non, & à communitate h. e. ab
universis istiq; loci incolis, ubi reperitur, infans alendus, est enim
pauper desertus. Ultimum erroneum, si consuetudine intro-
ductum, ut Ecclesia, vel loci dominus, in sese suscipiat hoc
onus.

§. 15. Hæc consuetudo, quæ domino loci id injungit, cum
nostris vigeat in provinciis, (male enim id rusticis, vel toti ob-
truditur communitati Carpz. pr. crim. qv. 10. n. 26. Theod. coll. crim.
disp. 7. §. 6. lit. b.) parit Qv. cuinam Domino ea imponenda edu-
catio, an cui alta competat jurisdictio die Obergerichte? an cui bassa
die Untergerichte? R. cum Carpz. pr. crim. Theod. l. all. §. jur.
for. p. 4. c. 4. def. 10. Berl. p. 1. concl. 1. n. 14. Moll. lib. 4. sem. c. 45. n. 3.
cui alta, sive superior, quæ in nonnullis locis, scil. Palatinatu nec
non Franconia, centa sive centena dicitur, quemadmodum ju-
risdictio bassa sive inferior, vogteia Reinck. de R. S. §. E. lib. 2. cl. 2.
cap. 17. n. 43. §. 50. Et hæc assertio nostris in regionibus forti ni-
titur fulcro. Nam cui imposita custodia furioforum agnatos
non habentium, ei & incumbit cura infantum, quia æquiparan-
tur l. 1. §. 12. §. 13. ff. de O. & A. junct. §. 9. Inst. de inut. stip: sed juris-
dictionem altam habenti ea est injuncta in Ord. Prov. de An. 1555.
tit. was zu ober/ nieder/ oder Erbgerichten gehört | ibi, unsinnige
Leute zuverwahren lassen. E. Nec obstat: causæ civiles perti-
nent ad Jurisdictionem bassam, ibi, und alle bürgerliche Sachen;
qualis causa alimentationis: limbo enim Majorem, modo non
orientur

orientantur à criminalibus, *ibi*, die nicht von peinlichen Sachen her-
fließen / uti nostra, quæ ab expositionis crimine descendit.

§. 16. Oritur nonnunquam lis inter patrem & matrem,
& fermè semper, inter stupratorem & stupratam de *infantis ali-*
mentatione. de hujus litis decisione ita *glosa*:

Mater alit puerum trimum, trimoq; minorem;

Majorem verò Pascere patris erit.

Quam sequuntur *Moll. ad Const. Aug. 27. p. 4. n. 2. Coler. p. 1. decis.*
176. n. 90. per l. 9. C. de pat. pot. Sententia *glosæ*, pace omnium
liceat dixisse, fallax. Rectius *Carpz. p. 4. Const. 27. def. 5. Wes. π. de*
agn. lib. n. 6. ibiq; Habn. Berl. p. 4. concl. 38. n. 41. & seqv. per c. 5. in
fin. X. de eo qui dux. in matr. patri (& in stupratore, heredibus
ejus, eo mortuo *Berl. l. all. n. 45.*) indistinctè alimentationem in-
junxerunt, postquam infans delactatus, modo non plane sit
egenus, quo casu matris erit, alere filium. Sed usq; quo respectu
patris? Resp. præprimis si stupratorem concernit Qu. ad illam
usq; ætatem, quæ ipse sibi poterit suppeditare alimenta *Berl. l. all.*
n. 48: nec obstat *l. 9. C. de pot.* illa enim, secundum *Carpz. l. all.*
restringi debet ad lactis alimenta, cum ante triennium olim in-
fantes, non solebant depelli mamma. in transitu annecto, jur.
can. nutrices Christianas non debere alere infidelium infantes
c. 13. de jud. & saræ.

§. 17. *Infans si occisus*, judicis erit officium attendere, an
culpa intervenerit, an *dolus malus*. Si culpa præbuerit causam
mortis, quæ potissimum cernitur, in castigatione modum exceden-
ti, in suffocatione in lecto, meretur ea vel carcerem, vel poenam
pecuniariam, vel relegationem *arg. c. fin. X. de his qui fil. occ.*
Carpz. pr. crim. qv. 15. n. 33. Nec interest, an ea commissa à pa-
tre vel matre, an à nutricibus, modo sint bonæ conditionis &
famæ, *Farin. pr. crim. p. 5. qv. 120. n. 178. & seqv.* Tribuit quidem
his in casibus autor all. locum poenitentiae, idq; ad 7. vel 3. annos,
prout culpa levis aut gravis; sed hæc non obtinent nostro in
foro.

§. 18. Dolum quod attinet, admissus est is vel ab extraneâ
personâ, vel à conjunctâ. Extraneus infantem occidens, magis pu-
niendus, quam si peremisset natu majorem, cum ex hoc crude-
lior

lior appareat *Farin. l. all. qv. 119. n. 22*; & infans non habeat animum offendendi, nec potestatem resistendi, vel homicidium præcavendi, *Carpz. pr. crim. qv. 24. n. 33*. Unde vel corpus rotæ imponitur, post poenæ gladii executionem; vel etiam reus trahæ injectus ad supplicii pertrahitur locum *Carpz. l. all. n. 34. 35*: si verò conjuncta persona infantem è medio iustulit, ascendens separanda à collateralis. Nam ascendens poena culei afficienda, siue infans sit legitimus, siue spurius, siue scelerato ex coitu natus. Textus etenim, *Const. nimirum Aug. 3. p. 4. & l. un. C. de his qui par. occid.* generaliter loquuntur, & natura, quæ in poenâ infanticidii intenditur, nullam inter liberos admittit differentiam. Collateralis verò subjacet iis poenis, quibus extraneus, sicuti & vitricus, nec non noverca. Coeterum cum hæc clausula multas patiatur & ampliationes, & limitationes, secundum varios casus nec non diversas circumstantias, ideo (ratio enim nostri instituti prohibet singula tangere ad amussim) lectorem remitto *ad crim. Farin. ut & Carpz.*

§. 19. Qui rem habet cum puella infante, capitali afficiendus supplicio, eo quod, ob consensus defectum, semper vis præsumenda *Carpz. pr. crim. qv. 69. n. 41. Berl. p. 5. concl. 42. n. 16*; quid si saltem adfuerit conatus? fustigandus, inq; perpetuum relegandus, secundum *Pingiz.*

§. 20. Severissimè & animadvertunt jura in eum, qui male quid molitur infanti, licet non sequatur effectus. Etenim capitalis est poena, si quis aggreditur piaculum necandi infantis *c. 10. dist. 1. de poen. Gail. de pac. publ. lib. 1. cap. 14. n. 25*. ex quo casu, determinandi alii.

§. 21. De infantis delinquentis juribus si qv; Proditæ *Dd. regulæ, infans expers est delicti, Carpz. pr. cri. qv. 82. n. 3. Theod. coll. cr. disp. 1. §. 25. lit. d. Schn. ad 7. tit. de Act: infanti nequit adscribi delictum; l. 3. §. 1. ff. de sepulch. viol. c. 2. X. de del. puer. Menoch. de recup. poss. rem. 9. n. 37. & seqv: infantes & doli & culpa incapaces sunt, eandemq; ob causam nõ intelliguntur peccasse l. 33. §. 1. C. de in off. test. Hart. pist. lib. 1. qv. 30. n. 29. Uad infans non committit furtum l. 23. vers. nam infantes ff. de furtis, junct.*

l. 50.

l. 50. §. 2. ff. de furt. Carpz. pr. crim. qv. 82. n. 3: neq; sodomiam,
 sicuti pronunciarunt Scab. Lips. Carpz. pr. cr. qv. 143. n. 17: neq;
 Homicidium Clem. un. de hom. junct. c. 5. caus. 15. qv. 1. Schneidw.
 ad J. de aut. tut. Covar. Tom 1. p. 3. p. 558. n. 5. Gilb. arb. jud. crim.
 cap. 2. tit. 12. n. 52: nec quodcumq; delictum Theod. l. all; proindeq;
 non subjacet horum poenis. Gail. lib. 2. obs. 110. n. 31. Deficiente si-
 quidem dolo, voluntate & proposito committendi delictum, de-
 ficit & delicti poena ordinaria l. 1. C. ad L. Corn. de sicar. l. 53. pr. ff.
 de furt. junct. l. 33. ff. de injur. l. 5. §. 3. vers. proponitur ff. ad L. aquil.
 Gail. lib. 2. obs. 110. n. 31: at in infante deficit dolus, est enim non
 suæ mentis l. 5. §. 2. vers. sed si infans ff. ad L. Aquil: nil quicquam
 habet consilii l. 12 ff. ad L. Corn. de Sicar: nullum, sicuti furiosus,
 intellectum §. 9. Inst. de inut. stip. l. 60 ff. de R. V; quæ omnia præ-
 supponit dolus vid. Carpz. Resp. 67. n. 12. lib. 6. E. Sic & infans
 æquiparatur furioso l. 1. §. 13. ff. de O. & A. qui puniri nequit l. 14. ff.
 de off. pres. caus. 15. qv. 1. c. 5. Non mutat (1) infans ob delictum
 ad Wergeldi solutionem obstrictus, Landr. lib. 2. art. 65: Resp. quid
 tum? aliam suppeditat Carpz. pr. crim. qv. 143. n. 16. scil. jus Sax.
 ob glosf. lat. ib. pupillos pubertati proximos appellare infantes:
 (2) in carcere virgis cædi potest, Carpz. l. all. n. 19; loquor enim de
 poenâ ordinariâ: (3) infans assiduus ob blasphemias è manibus
 parentum à diabolo ereptus; Resp. Carpz. l. all. factum id in poe-
 nam patris filium non corrigentis. Unde verissima sententia
 Berl p. 4. concl. n. 83. infantem Blasphemantem esse puniendum:
 (4) pueri nostra ætate plerumq; nequiores antiqvis temporibus,
 obindeq; doli videntur capaces; Resp. casus insoliti, qui rarissi-
 me contingunt, in consequentiam non trahendi, nec legibus
 subsunt, l. 3. & 4. ff. de ll: quid quod ætas, licet adsit doli capacitas,
 justa sit causa mitigandi poenas Gilb. arb. jud. crim. p. 2. cap. 5.

§. 22. Attingendus & alius casus, nempe, mortem qui sibi
 inferunt, plerumq; mandantur terræ sepulturâ caninâ sive
 asininâ durch den Hencker | Carpz. pr. cr. qv. 2. n. 30. 31: vel honestâ
 quidem, omisis tamen ceremoniis ohne Sang und Klang | auch
 sonderbaren process. num tale quicquam obtineat in infantibus factis
 infelici obeuntibus, disquiritur. N. adest enim actus ignorantia,
 doli

doli & culpæ incapacitas, intellectus nullus. *conf. §. præc.* Et hoc modo Serenisf. pronunciavit Sax. El. referente *Carpz. Jur. Eccl. lib. 2. tit. 24. def. 38.*

§. 23. Ex iisdem fluit principiis, infantem ex *L. Aquil. non posse conveniri, Cöpp. obs. pr. lib. 2. obs. 78. n. 1. & 2.* Cadit in infantem, dum non intelligit quid agit, *l. 12. ff. ad L. Corn. de sic.* nulla injuria *Gilb. arb. jud. cr. cap. 2. tit. 34. n. 2.* quæ hujus actionis fundamentum *Hahn. ad Wesf. π. ad L. aquil. n. 4.* Nec obstat *l. 1. & 2. C. si adv. del;* hæ enim accipiendæ non de infantibus, sed minoribus doli capacibus.

§. 24. Ex allatis & petenda decisio, *an infans actione injuriarum, sive alia ex delicto descendente queat pulsari?* Quod comm. Neg. Imploratio tamen officii judicis cum actione hic non confundenda.

§. 25. Non tamen exinde *parentibus castigationem adimo, aut magistratibus,* si animadvertunt qualem qualem in infante malitiam, doliq; capacitem pronunciarunt ita, referente *Carpz. pr. crim. qv. 143. n. 18.* Scab. Lips. cum infans Lapide occidisset infantem, *ibi, so wld (scil. gedachter Knabe) von 7. Jahren* solcher seiner Verbrohung wegen/ mit Ruten ziemlicher massen gezüchtiget. Imo cum *König. in proc. c. 56. & 138.* eum adstringo ad Wergeldi solutionem, tum ob *Text. in Sandr. lib. 2. art. 65:* tum quod Wergeld. solvendum de homicidio casu inopinato commisso *Sandr. lib. 2. art. 38. Carpz. pr. crim. qv. 34. n. 3;* infantumq; homicidia casu eveniunt: tum quia non pœna est, sed adinventum in solatium agnatorum *Carpz. l. all. n. 60.* Non mutat; Wergeld. sapit pœnam illius pœnæ, quæ ex *L. Aquil. Carpz. l. all. n. 13;* & est mulcta: Nam non revera, sed quodammodo surrogatum in illius pœnæ locum *Carpz. d. l.* nec ab omni mulcta simpliciter liber infans. *Disf. Coler. dec. 162. n. 2.* Tandem.

IV. Ad Extrajudicialia.

§. 26. In his, quoad jura de infantibus singulariter constituta, occurrunt *I. Ultima voluntas,* in qua infantes cum effectu non possunt exheredari, cadit siquidem in ipsos nulla ingratitude causa *l. 33. §. fin. C. de inoff. test. Schn. ad J. de exb. lib. n. 2:* Neq;

Neq; fungi in ea testis vice, *Vultei. ad J. lib. 2. tit. 10. §. 2. & 11;* quippe quod non intelligant, quod vident *l. 1. in fin. C. de fals. mon.* multo minus, ob actus ignorantiam, permisa ipsis potestas condendi testamentum *Vult. l. all. Reusn. de test. c. 5.*

§. 27. II. *Succesio ab intestato;* in quâ infantum jura in dubium vocantur, si vel aliquantum maturius post copulam sacerdotalem; vel aliquantum tardius, patre è vivis excesso, editi fuerint in lucem. De his controversiis ita jura: infans initio septimi mensis h. e. die 182. *l. 12. ff. de stat. hom. l. 3. §. ult. ff. de suis & legit.* post contractas nuptias natus, legitimo pro partu habendus; ut & si in orbem prodiit mense nono, decimo, *l. 3. §. 11. ff. de suis & leg.* vel initio 11. mensis post mortem patris, non verò si sub hujus mensis fine, aut initio duodecimi *Ung. Exerc. just. 9. qv. 3.* Hæc jura, attestantibus *Carpz. jur. Eccl. lib. 2. tit. 13. Sæv. vel. just. 10. Q. 1. lit. e.* confirmata à supremo Consistorio Ecclesiastico, Consistorio & Dicast. Witteb. Non itaq; moror, quicquid in contrariam affert partem imperitum vulgus, quod tali modo natos ab opificiis & collegiis excludit *vid. Habn. ad Wes. π. tit. de his qui sui n. 2.* in quo, *secundū Cic.* nullum consilium, nulla ratio. Stantibus his, supervacaneum est disputare, *an partus octomestris legitimorum habeat jura?* Judex enim hæret merito, an septimestris sit dicendus, an octomestris *Carpz. l. all. d. 226. n. 8.* proindeq; rectè non nimis rigoroſe inquirat *def. 227.* Accedit, quod in matrimonio nato, in dubio præsumendus pro legitimo illius viri & uxoris partu *Rosb. pr. crim. tit. 3. c. 3.*

§. 28. Excedit interdum quis è vita uxore prægnante relicta. Hoc emergente casu, disquiritur *qualia recenter nato in successione ab intestato tribuenda sint jura?* distingu. *aut partus editus est monstrum, aut non.* Priori casu nil quicquam obtinet juris, in tantum, ut nec rumpat testamentum, nec paternam hereditatem transferat in matrem *l. 3. in fin. C. de postb. hered. Inst. Posteriori casu* subdist. *Vel enim moritur in partu,* (quod præsumitur si pestifero laboravit morbo mater *Carpz. jur. for. p. 3. const. 17. d. 20.*) & non succedit, proindeq; neq; testamentum reddit inane, neq; quicquam de hereditate paterna erit matris. Hæc enim jura competunt saltem partui, qui vivus in orbem devolutus *l. 3. C. tit. all. l. 12.*

§ 1. ff. de lib. & post; neq; obstat: liberi succedunt, si sunt in utero l. 6. in fin. & 7. ff. de suis & leg. § 2. in fin. & 8. pr. 7. de hered. quæ ab int; hoc enim veritate nititur eatenus, quatenus vivi ad orbem processerint l. 3. § 3. ff. de inj. rupt. test. Vei vivus prodiit in lucem, & hoc ipso momento (licet nondum fuerit perfectus, h. e. natus sexto mense l. 12. § 1. ff. de lib. & postb. licet in manibus obstetricum deceserit, nec vocem emisit l. 3. C. de post. hered.) succedit, eandemq; ob causam hereditatem, quamvis non agnitam ab infante nato l. 18. § 1. C. de jur. del. Richt. decis. 67. n. 15. mater jure sibi vendicat l. 2. § 11. ff. ad SC. Tertull. l. 9. pr. ff. de jur. fisc. Non mutat (1) l. 3. in fin. C. de postb. hered. quæ perfectionem desiderat; intelligenda n. de perfectione membrorum: (2) Text. in Landt. lib. 1. art. 33. & Lehnr. art. 20. pr. qui infantis clamorem exposcunt. Nam est declaratio rei, quæ non requiritur, si per alium modum habeamus notitiam. Eleganter Carpz. jur. for. p. 3. const. 17. def. 19. n. 7. Si vita ex signis, puta motu corporis, pedum, brachiorum, anhelitu deprehenditur, nihil amplius desiderabitur, & frustra clamor ejus expectabitur Confer. § d. 17. 18. & 19. istius loci. His non male adjungo seqv. Qv. 1. an infans spurius promissum loco alimentorum à patre, transmittat ad matrem, si excedit è vivis? R. cum Berl. p. 4. concl. 38. n. 47. Affirm. quando certa pecuniæ summa promissa in amissæ virginitatis solatium: Negando, quando nil certi destinatum, quoniam præstatio alimentorum, personalis, proindeq; cum persona extingvatur. 2. an infans, tempore venditionis conceptus, & natus intra annum ad retrahendum datum habeat jus retractus Das einstand oder näher Recht? Quod aff. Richt. decis. 76. n. 16.

§. 29. Infans ipse certe, qui non deliquit, paterni vel materni commissi pœnam sustinere non debet, ll. ægyptiorum erat statutum Connan. lib. 2. cap. 16. n. 4. Ab hac, ad augendum omnibus matrimonii desiderium, recesserunt Romani, nec liberis legitimis, naturalibus tantum, spuriiis sive nothis, sceleratoq; ex coitumatis æqvâ subvenerunt lance in materiâ successionis ab intestato. Nam prognati ex nefario complexu jure Rom. indigni sunt omnis substantiæ paternæ beneficio, nec non alimentis auct. ex complexu C. de inc. nupt. Nov. 89. cap. ult. Sed quid dicendum de jure pœntificio? nonnulli idem esse statutum asserunt per c. 13.

in fin. qui. fil. sint leg. Tr. v. 2. disp. 16. §. 3. in fin. alii limitant in alimentis, per c. 5. in fin. de eo qui dux. in matr. Suv. l. in fall. quorū opinio, ut benignior, observatur nostris in consistoriis Beust. de matr. c. 60. Editis publicā à meretrice, matris quidem, (Conf. tamē l. 5. C. ad SC. Orfit.) quæ semper certa, ll. nostræ non adimunt successionem, utiq; autem ob incertitudinem §. pen. 7. de nupt. patris. Quando suscepti ex concubinā, succedunt illi quidem nostro de jure matri, licet legitimi adsint liberi l. 2. §. 8. ff. unde cogn. §. 3. 1. ad SC. orf. l. 5. in fin. C. eod. non verò patri. alimenta tamen ad boni viri arbitrium ex hereditate paterna juste petunt Nov. 89. c. 12. §. 6. Auth. licet. C. de nat. lib. Quid si non extent legitimi liberi aut justa uxor? Resp. successio fit in duas paternæ substantiæ uncias, cum matre partiendas; in bonis verò aliorum ascendentium nihil juris sibi vindicare queunt l. ult. in fin. C. de nat. lib. Suv. Ex. just. 10. §. 2. & hæc jura, tanquam in ipsorum personis semel radicata, retinent, licet ad provectiorem pervenerint ætatem.

§. 30. III. *Actus legis, & quidem infans quin possit per subsequens matrimonium legitimari, in tantū ut recipiendus sit in collegia, nec ipsi denegandæ literæ natalitiæ Das es auß einem rechten Ehebette geböhren Habn. ad Wes. r. de his qui sui vel al. jur. n. 2. in contentionem non venit, Hoc tamen in quæstione versatur, an queat legitimari per rescriptum principis? Dist. aut legitimatio facta ab ipso principe, & salva res, quippe quod instar sacrilegii de principis disputare facto l. 3. C. de crim. sacril. Wurms. Exer. jur. pub. 1. §. 2. aut à comite Palatino, & nullius erit momenti secundum Alex. Raud. lib. 1. decis. 36. n. 12. nisi in specie hoc privilegium comiti concessū. Est enim regulariter necesse, causam in legitimatione, quæ vel virtutem, vel artem præsupponit, exprimere, quæ causa, cum raro cadat in infantem, requiratq; altiorem indaginem, efficit, ut non præsumamus ejusmodi potestatem comiti palatino esse concessam Dec. cons. 167. n. 2. Adoptare quod nequeat, nullus dubito, esset n. monstrosus §. minorem 4. de adopt. Vultej. ib. n. 7.*

§. 31. IV. *Feuda, de quibus tene, quod infanti, cum nullum recte gerat negotium l. 5. ff. de R. I. nec intelligat quid agit, non permisa sit potestas feuda dandi Vult. de feud. lib. 1. c. 3. n. 4. neq; accipiendi Rüd. meth. feud. lib. 1. c. 8. n. 6. Finck. Ex feud. 5. §. 16. accedente*

cedentē etiā tutoris auctoritate *Vultej. l. all. c. 4. n. 6.* sed tutori tantū
tūm incumbit id peragere nomine infantis. Sic nō potest præsta-
re juramentum fidelitatis die *Lehnspflicht arg. 2. F. 26. §. si min. Vult.*
l. all. c. 7. n. 37; nec renovare feudum, eo quod intellectus tam in
feudi renovatione, quam constitutione, necessarius. *Vultej. l. all.*
c. 3. n. 3.

§. 32. *V. Sponsalia.* Hæc, sive sint de præsentī, sive defu-
turo *Schn. ad 7. de nupt. non ritè init infans c. 4. c. pen. X. de des. imp.*
Accedit, quod nulla sint sponsalia ubi non intellectus *l. 14. ff. de*
spons. qvo destitutus infans §. 9. Inst. de inut. Stip. Vult. adh. tit. de
nupt. sed quid si parentes loco suorum liberorum in cunis vagiens
rium celebrarint sponsalia? ea esse nullius momenti nisi fuerint in
pubertate approbata jus can. statuit *c. 5. de des. imp. ibid. pr. in 6.*
Habn. ad Wes. r. de spons. n. 4. Quid si malitia suppleat aetatem? ad-
mittunt nonnulli hoc casu sponsalia, quam litem tamen ob in-
tellectus & consensus defectum in infante, non facio meam *Tr.*
Vol. 2. d. 6. §. 4. lit. d. elucescit ex his, quid statuendum de infantum
matrimoniis.

§. 33. *VI. Acquisitio,* de qua ita jura: infans neq; per se,
neq; auctoritate tutoris (frustra enim suppletur quod non est *Disf.*
vid. Rich. dec. 67. n. 18.) acquirat quicquam, sed tutor vel pater no-
mine infantis tantūm *l. 32. §. 2. ff. de acquir. pos. l. 3. C. cod. l. 7. §. 1. ff. de*
bon. pos. l. un. ff. de bon. pos. fur. Gail. lib. 2. obs. 131. n. 10. conf. Cöppen.
lib. 1. obs. 104. n. 13. §. 14. Tr. Vol. 2. d. 15. §. 6. §. d. 21. §. 3. lit. a. nisi liquidis
simi juris sit, acquisitionē infanti haud esse damnosam, uti in do-
natione l. 3. C. de acquir. pos. De acquirenda hereditate si Qv. mul-
tis hæret aqua. dist. aut infantes sunt sui heredes, aut extranei.
priori casu ipso jure existunt tales, nec acquisitione opus §. 3. f. de
her. qvæ ab int. l. 11 ff. de lib. §. posth. Gail. l. all. n. 6: Posteriori verò
casu neq; ipsi soli, neq; tutore autore acquirunt, sed tutor illorū
nomine tantum agnitamq; hoc modo hereditatem infantes ad
alios transmittunt l. 18. §. 3. C. de jur. del. l. 3. C. qui adm. ad bon. pos.
Richt. dec. 61. n. 25. Tr. vol. 2. d. 13. §. 6. l. c. Quamvis autem infans he-
reditatem extraneam nondum agnitam haud transmittat ad he-
redes, restitutionem tamen in integrum in eos defert. Quæ de
causâ eam petere possunt heredes, ex generali clausula, si quæ
alia

alia justa causa mihi videbitur, impetratâq; illâ, adire hereditatem Gails l. all. n. 8.

§. 34. VII. *Obligatio & contractus*, de quibus nota, quod infanti non concessa paciscendi potestas *Tr. vol. 1. disp. 6. §. 5. lit. a. Vultej. ad I. de obl. destituitur siquidem consensu §. 9. §. 7. de inut. stip. l. 12. ff. ad L. Corn. de sicar. quem præsupponit pactum l. 1. §. 3. ff. de pact: vel alio modo in contractu se obligandi Altb. dicaol. l. 1. c. 34. n. 25. v. c. mutuum accipiendo, mandando, asociando, emendo, oppignorando, fidejubendo *Tr. Vol. 2. d. 28. §. 2.* nec interest an de obligatione civili quæstio, an de naturali? *Schn. ad 1. tit. de autb. tut.* Imo nequit stipulari h. e. alium sibi stipulando obligare (1) *obl. l. 1. §. 70. in fin. ff. de V. O. junct. §. 10. §. 7. de inut. stip.* (2) quia pro absente habetur *l. 209. ff. de V. S. cui stipulatio interdicta l. 1. ff. de V. O.* (3) quia stipulatio desiderat verba *l. 1. §. 7. ff. de O. & A. pr. §. 7. de V. O. & infans fari nequit l. 1. ff. de V. O. junct. l. 1. §. 2. in fin. de adm. tut. Goedd. de stipul. Cöpp. lib. 2. obs. 27. n. 4. Tr. Vol. 2. d. 27. §. 2.* Tutor itaq; nomine infantis debet contrahere, stipulari, sese obligare. Reliqua infantum jura petenda ex subsequentiibus, ducto argumento à majori ad minus.*

CAPUT TERTIUM.

De Juribus impuberum, pupillorum sive puerorum.

§. I. *Impubertas, seu pupillaris status, est secunda ætas, se à septennio ad decimum quartum in masculis, & ad duodecimum annum completum in foeminis extendens l. ult. C. quãd. tut. vel curat. esse des. pr. §. quib. mod. tut. fin. junct. c. 1. §. 2. de del. puer. Carpz. pr. cr. qv. 143. n. 7. & jur. Eccl. l. 2. tit. 1. d. 12. n. 11. Rosb. pr. civ. tit. 65. n. 7. Farin. pr. cr. qv. 92. n. 8. con. lib. 9. c. 4. n. 9.* nec obst: annus cœptus in jure instar completi est *l. 8. ff. de mun. & hon.* Erroneum etenim id, propositâ in materiâ, ll. ob allegatas, expresse anni ultimi impletionem desiderantes. Hic notandum, quod tanquam in transitu, melioris intelligentiæ causâ moneo, jus nostrum civile, in anni impleti computatione pro re natâ variare. Nam interdum spectat initium, sicuti administrandâ in republ. annus 25. cœptus pro ple-

diem, uti in habilitate condendi testamentum l. 5. ff. *qui test. fac. poss.* Con. lib. 9. cap. 4. n. 9; in usucapione l. 6. & 7. ff. *de usuc*; plerumq; supremum momentum, quemadmodum in restitutione integrum cernimus l. 3. §. *minorem*. ff. *de min. Wes. π. ib. n. 3. Tr. hic θ. 8. lit. a*; in actionibus temporalibus l. 6. ff. *de O. & Act*; in perceptione fructuum b. f. possessoris l. 23. §. 1. ff. *de A. R. D.* vid. *Hahn. ad Wes. π. tit. de min. n. 3.* erudite hęc de re disserentem.

§. 2. Non silentii peplo involvendum, hodierna ætate prædictam obtinere definitionem in civilibus & favorabilibus v. c. tutelis, contractibus, testamentis, aliisq; negotiis civilibus, *conf. Richt. decis. 27. n. 28. & seq;* non verò in odiosis & pœnalibus, in quibus foeminae, annum 14. nondum egressæ, pro impuberibus habentur *Carpz. pr. cr. l. all. n. 26. & seqv. ac qv 82. n. 18. jur. for. p. 2. const. 11. d. 9. n. 9.* Suadet hoc (1) ratio sexus & iudicii imbecillitas *conf. l. 5. §. 3. in fin. C. ad L. jul. maj. c. 6. pr. de Hom.* (2) *const. crim. Car. art. 164. ibi so der Dieb oder Diebin ihres Alters unter 14. Jahren wehren.* Addam & hoc, quod allata definitio suo non destituitur fundamento de Jur. Sax. in allodialibus; Exulet v. in feudilibus, quo jure is, qui annum 13. nec non 6. hebdom. complevit, inter puberes numeratur, *Carpz. jur. for. l. all. in fin. ib. ist zu Land und Reichbild recht/ wann ein Knab 14. Jahr/ und ein Mägdlein 12. Jahr voll hat/ mündig/ aber zu Lehnrecht/ wann er 13. Jahr und 6. Wochen alt ist.*

§. 3. Impubertatem divido in proximiorē infantia, & proximiorē pubertati. Hęc divisio fundata in §. 10. *f. de inut. stip. S. pen. f. de furt. l. 11. ff. de reg. f. Qvis verò proximus infantia vel pubertati sit dicendus;* id in disceptationem venit, dum hęc de re nil quicquam certi in jure statutum? Nonnulli n. eum proximum pubertati asserunt, qui tantū semestre spatium ad pubertatem reliquum habet *arg. l. 17. pr. ff. de ex. tut.* Alii illum, qui intra annum & semestre assequitur nobiles annos: Quidam contendunt, pubertati proximum esse, qui per tres à pubertate distat dies: Plurimi, eo quod in dubio media eligenda sit via *arg. §. ult. f. quib. ex caus. man. l. 7. in fin. ut leg. nom. cav. tempus ab infantia ad pubertatem usq;*, duas in æquales secant partes, ita ut proximus pubertati sit masculus anno 10. cum dimidio completo; foemina vero anno

anno nono & dimidio elapso *Conf. Hahn. ad Wes. n. tit. de Pact. n. 5.* Mihi arridet *Carpz. pr. cr. qv. 143. n. 32. & seqv. & qv. 82. n. 5. & seqv.* opinio, qvi talem litis decisionem iudicis arbitrio committit, *partim ob l. 1. §. 2. ff. de jur. del; partim propter diversa ingenia & temperamenta nationum, qvæ in causâ, ut maturius aliquando sapiant homines, aliquando tardius.* Unde & est, qvòd qvibusdam in locis in ætatis naturalis computo varietur *conf. Farin. pr. cr. qv. 92. n. 9. & seqv. Tr. Vol. 1. d. 6. §. 5. lit. b. l. 23. ff. de furtis l. 4. §. 26. de dol. exc.*

§. 4. Sunt & in atrio hujus capituli ambiguitates vocabulorum notandæ. Etenim vox pupilli, qvæ descendit à puppo i. e. parvo puello *Goedd. ad l. 161. ff. de V. S. dupliciter in jure accipitur: (1) pro eo, qvi cum impubes est, desit esse in potestate patris l. 239. pr. ff. de V. S. Altb. dicaol. p. 116. n. 11. (2) illum denotat, qvi minor pubertate l. 141. §. 2. ff. de V. O. l. 4. C. de neces. serv. utraq; significatio est hujus loci.* Sic & vox pueri ambigua. Nam (1) infans nomine pueri venit *l. 41. §. 4. ff. de leg. 3. c. 25. de spons. (2) is, qvi major infante c. 2. pr. de etat. & qval. caus. 22. qv. 5. c. 15. c. 1. & 2. X. de delict. puer. ultimam arripio, eo qvòd & in lingvâ vernacula existat differentia inter vocab. Kind & Knabe Vid. Vult. ad J. tit. de nupt. pr. occurrunt hic.*

I. Dignitates.

§. 5. Canonicatus ecclesiæ cathedralis præ sese fert dignitatem *c. 11. pr. de rescript. in 6. ad hanc nequeunt aspirare impubes.* In beneficiis enim ecclesiasticis ii reputantur idonei, qvi Ecclesiæ servitia præstare queunt, *c. 35. de præb. qvive eas regere, qvòd ademptum pupillis, dum non noverunt gubernare se ipsos c. 3. de etat. & qval. sic non possunt promoveri ad subdiaconatum, diaconatum, nec non presbyteratum clem. ult. de et. & qval. & ut paucis tradam bolis, ad nullos ordines majores caus. 1. qv. 1. c. 120. vid. dist. 77. c. 1. 2. 5. Ad minores v. scil. ostiarium, & Lectoratum aditus illis patescere videtur, quemadmodum & post septennium rectè primam recipiunt tonsuram *arg. c. fin. de temp. ord. in 6.**

§. 6. Notarii principis (loqvor cum *Boer. decis. 224. n. 5.*) qvi nostra ætate secretarii appellantur, dignitate splendent *Perez. ad C. lib. 12. tit. 7. n. 2. Qvam ad dignitatem, sicuti nec ad alios honores*

res

res politicos, etiam si hominum adsit penuria, non admittendus pupillus, nisi princeps ob parentis bene merita gratiam referat. Quo in casu è re erit, alii pupilli demandare vices, usq; dum ingenium maturitatem assecutum. Reliquos quod spectat notarios, licet ii dignitate careant *l. 18. ff. de adopt. l. 2. ff. rem pup. salv. l. 15. C. de decur;* tamen quia in his personis, quæ scriptura sua & subscriptione rebus dant formam publicamq; autoritatem, magna requiratur fidelitas, veritas, nec non explorata diligentia, ideo rectè ab hoc munere removemus pupillos. gradum facio.

II. Ad Judicialia.

§. 7. Quod agere, quod conveniri queat pupillus, tutore autore, caret controversiâ *l. 2. C. qui leg. pers. stand. l. 11. C. de proc. junct. l. 11. C. qui dar. tut. l. 4. C. si adv. rem jud. Gail. lib. 2. obs. 108. n. 8. Rosb. pr. civ. tit. 11. n. 9.* Hic saltem indaginis est, *an permillum ipse institueret actionem sine tutore?* *N. Rotsch. lib. 1. art. 4. n. 1. § 2.* in Exceptione tamen sunt 1. momentanea possessio *l. ult. C. qui leg. pers. stand. in jud.* 2. interdictum de libero homine exhibendo *l. 3. §. 11. ff. de lib. hom. exhib.* 3. actio popularis, si res ad ipsum spectat *l. 6. ff. de pop. act.* 4. actio ex *l. 16. ff. de jur. fisci.* 5. si petatur bon. poss. *l. 7. C. qui adm. ad bon. poss.* 6. petitio alimentorum *l. 1. C. de alim. pup. Ulm. pr. jur. dist. 1. n. 21.* Quid dicendum de actione rem pupilli salvam fore? *R. Cöpp. lib. 1. obs. 66. n. 19.* competit ea quidem pupillo *l. 11. ff. rem pup. salv. instituenda tamè finita demum tutela l. 4. §. 4. ff. eod. tit. l. 16. pr. ff. de tut. § rat. dist.* Multo minus, si scilicet & agnati desint, actione pulsari potest pupillus deficiente tutore *l. 1. C. qui leg. pers. stand.* imo, si administratio tutelæ nondum decreta tutore per judicem, processum ex nullitatis capite posse impugnari *Myns. cent. 2. obs. 37. memoria prodidit.*

§. 8. Actio, germ. *flage;* & accusatio, germ. *anflage,* toto differunt cælo. Quæstionis exinde est, *an pupillo via accusationis pateat?* *N. in c. 14. caus. 2. qv. 1. l. 8. ff. de accus. fortassis propter intellectus carentiam* *Carpz. pr. crim. qv. 104. n. 25.* Quod si tamen suam suorumq; injuriam prosequatur impubes, autoritate tutoris, eum ab accusatione non esse repellendum, autor est *Rosb. pr. cr. tit. 1. 6. 7. n. 7. per l. 2. §. 1. l. 11. pr. ff. de accus. l. 3. §. 11. ff. de lib. hom. exhib.*

Quid

Quid sentiendum de actione populari? removetur ab ea, nisi res ad eum pertineat *l. 6. ff. de pop. act.*

§. 9. Multum interest litigantium, si sibi eligant advocatum sive procuratorem cui in jure non curta suppellex. Unde in litis primordio nunquam non partes solliciti litigantes, fideli de procuratore sive avvocato. Hos sibi constituere nequit pupillus *Carpz. pr. jur. tit. 5. art. 5. n. 43 Ulm. pr. jur. disp. 3. n. 12.* Nam (1) impuberi haud competit legitima persona standi in judicio, qui E. alii, quod necessu, *M. G. O. tit. 7. pr.* in sua causa, suas demandet vices? sic & (2) sine tutore se obligare nequit *pr. 7. de aut. tut.*; at mandatum procuratorium praesupponit obligationem ob rati cautionem, quae ei inserenda *Carpz. pr. jur. tit. 5. art. 1. n. 77.* Ante acceptum igitur iudicium cum tutoris autoritate vel nominandus procurator *l. 11. C. de proc.*; vel a tutore tantum actor *Myns. cent. 2. obs. 38.* Ex his etiam fluit principiis, impuberem aliena in causa non posse esse procuratorem *Ulm. pr. jur. disp. 3. n. 16.* sive advocatum. Quod si tamen de facto dederit procuratorem litis, & pro eo fuerit pronunciatum, datio in aetatis favorem habebitur rata. *Tr. V. 1. d. 9. §. 4. l. 6.*

§. 10. Principium & fundamentum iudicii citatio est. Omisâ etenim eâ, totus corrui processus. Taceo alios citationis effectus, de quibus adi *Gail. lib. 1. obs. 48. Carpz. lib. 3. resp. 22. Myns. cent. 6. obs. 6. cent. 2. obs. 91.* Hæc dirigenda ad pupillos, (dis. nonnulli per *l. 22. ff. de in jus voc.*) & si plures sint, ad singulos nominatim *Carpz. pr. jur. tit. 7. art. 2. n. 17.* ut compareant nimirum per tutores, tanquam legitimos responsales, *l. 1. §. 2. ff. de adm. tut. Rosb. pr. civ. tit. 22. n. 7.* vel, iis deficientibus, per agnatos nec non amicos, ut aut defendant eum, aut curatorem dari curent *Rosb. pr. civ. tit. 11. n. 10.* ne iudicium reddatur nullum *l. 54. ff. de re jud.* Ultimo casu iudex minime committit errorem, si constituit impuberi alium tutorem, vel citat, ut sibi petat talem *arg. l. 1. C. qui pet. tut. l. 3. §. 2. ff. de tut. Ulm. l. infr. all. Myns. cent. 2. obs. 31.* Notari tamen hic velim, quod nostra tempestate, quia pupilli in negotiis comperti negligentiores, plerumq; eorum citentur tutores *l. 5. §. 1. ff. quib. ex caus. in poss. ipsisq;* non verò pupillis, insinuetur citatio. Nam si dominus litis, qui legitimam personam standi in

D

iudicio

judicio habet, in jus vocatur, salva res est. Sed tutor est loco domini l. 27. ff. de adm. tut. l. 56. §. 4. ff. de furt. Umm. pr. jur. disp. 5. n. 40. E. Et hic processus etiam obtinuit, teste Carpz. l. all. in curia Lips. Conf. Umm. Rosb. l. all.

§. 11. Est itaq; liberi arbitrii judicis, an citare velit tutorem, an pupillum, ut compareat per tutorem, modo sit competens Wes. π. de jur. n. 1. Cum autem præcipua judicis competentis causa sit domicilium, Carpz. pr. jur. tit. 3. art. 1. ideo nata Qv. si pupillus permanserit apud aviam tutricem, an præsumendum eum ibi voluisse constituere domicilium? quod N. Masc. de prob. vol. 1. concl. 534. n. 15. per l. 20. ff. ad mun.

§. 12. Extat Dd. axioma, prima instantia regulariter nemini adimenda Carpz. pr. jur. tit. 3. art. 4. n. 71. Hoc parum habet firmitatis in pupillis, patre vel avo orbatis Um. pr. jur. disp. 4. n. 59. Etenim impuberes, ob privilegium singulariter ipsis concessum, adversarium suum statim coram principe possunt convenire l. un. in fin. C. qv. and. imp. pup. Rosb. pr. civ. tit. 3. n. 14. Tr. Vol. 1. disp. 3. o. 10. lit. f. Nec interest, an lite pendente qualitas personæ mutata sit, & pupillus factus major? beneficia enim principis latissime interpretamur: an pupillus dives? dum generalis sit text. locutio. Erudite Um. l. all. tanto magis divitibus pupillis hoc succurrendum privilegio, quanto majoribus periculis suppositi sint ipsi. Usu enim edocemur, plurimis molestiis affici illos pupillos, qvæ domi habent quod edant, quam qvæ ostiatim victum quærere solent. Sic nec interest, an judicium coram ordinario iudice, vel secundâ instantiâ cœptum? nam & in hoc processu potentia adversarii plurimum potest facescere Tr. l. all. an oppressionem metuere necesse habeat, nec ne? sufficit eum opprimi posse Carpz. l. all. num tutor ipsi sit, num ne? ob rat. modo all. Um. l. all. Covar. tom. 2. pag. 364. n. 2. an renunciaverit huic privilegio? Gail. l. inf. all. Et hæc in statuum territorii, nec non Galliis & Hispaniis Carpz. pr. jur. tit. 3. art. 6. n. 1. & seqv. veritati consentanea. Nam Camera Imp. omisso principe vel statu imperii, pupillo non decernit processum, nisi in causâ denegatæ vel protractæ justitiæ Gail. lib. 1. obs. 1. n. 40. Rosb. Carpz. l. all. disp. vid. Tr. l. all. Quod si ab aliis conveniantur, hoc privilegii ipsis indultum, ne extra suam provinciam

in

in iudicium vocari possint *Ulm. l. all.* Prædicta omnia cesant, si pupilli actione pulsant pupillos, quia privilegiatus non utitur suo privilegio contra privilegiatum *Ulm. l. all. Cov. tom. 2. pag. 368. n. 4.* Ubi eleganter hanc materiam tractat. Sic & in causis feudilibus hoc non admittit *Tr. l. all.*

§. 13. Nostro in foro si actor vel ante vel post litis confectionem contumax, reus, præcedente petitione, ab instantia absolvitur, nec actor ulterius admittitur, nisi refuderit expensas, præstiteritq; cautionem de lite prosequenda. Sin verò reus, condemnatur is initio ut plurimum ad legitima usq; impedimenta *vis uff Ehehafft, & postea ad executionem uff die Müllffe Carpz. jur. for. p. 1. const. 9. per tot.* Ab his omnibus pœnis, pupillus indefensus liber est, quippe quod nunquam constituatur in contumacia *Coler. pro. Exec. p. 2. c. 3. n. 377.*

§. 14. Tutor nomine pupilli, modo non nomine saltem administrat, uti honorarius, sed re ipsa, *Ulm. pr. jur. disp. 14. n. 10.* omnibus aliis probationibus deficientibus, recte defert iuramentum, tam in iudicio, quam extra illud *Ulm. l. all. per l. 35. pr. ff. de iur. rej. & quia alienare valet, l. 17. §. 2. ff. eod. resq; pupilli judicialiter tractare, nec non administrare, vid. §. 7. cap. pr. Carpz. decis. 37. n. 1.* Sed num pupillus? Quæ decidenda distinctione: nimirum sine tutoris autoritate, licet sit pubertati proximus, nequit, *l. 17. §. 1. ff. de iur. rej. junct. l. ult. ff. de iur. & fact. ig. l. 32. ff. de iur. rej. Tr. vol. 1. d. 21. §. 7.* Tutore vero interveniente, sicuti omnia alia *l. 5. de R. I. Ulm. pr. jur. disp. 1. §. 20.* ita & hoc rite peragit, *Carpz. l. all. Gilb. cap. 6. p. 6. n. 4. & seqv.* Hinc si priori casu ab adversario iuratum, hoc ipsi nil quicquam pariet detrimenti, *arg. l. 4. C. de reb. cred. quoniam iurandi exceptio per replicationem potest elidi, Ulm. pr. jur. d. 14. n. 7.* ubi & tractat quæ. *an pupillus hoc in passu ipso jure tutus sit, an ope exceptionis? & concludit ope exceptionis.* Sed quis posteriori casu iurabit de calumnia? R. cum *Carpz. l. all. tutor.* Nam qui principalis persona, ei injungenda iuramenti præstatio *N. G. O. tit. 18. in fin;* atqui tutor in calumniæ iuramento est principalis persona, quippe quod in illo iurandum factum de proprio, puta, litem non esse frivole motam, nilq; calumniæ aut litis differendæ gratiâ esse propositum aut postulatum, sed tantummodo id

D 2

quod

quod ad juris sibi jamjam incumbentis tuendi necessitatem idoneum l. 1. C. de jurej. propt. calum. E. Quid quod alias juramenti delatio, legibus permisa tutori, esset frustranea contra leges, quæ actus detestantur frustraneos l. 14. §. 1. ff. ut legat. l. 3. pr. ff. de jurej. Prætereo prædictam facere opinionem ad abbreviandas lites, cedere in pupilli favorem, legibusq; esse consentaneam, quæ ab iis juramentum exigunt calumniæ, qui istud detulerunt l. 34. §. 4. ff. de jurej. l. 9. C. de reb. cred. N. S. O. tit. 18. §. nach dem Const. Aug. 12 p. 1 §. fin. qualis persona non pupillus, sed tutor. Nequaquam itaq; impuberi, l. 2. §. 2. C. de jurej. propt. cal. qui haud intelligit causam l. 5. ff. de R. I. l. 8. ff. de acq. her. hoc injungendum; aut differendus actus usq; dum pupillus pervenerit ad pubertatem, uti in litis juramento, quod à calumniæ jurejurando toto distat coelo. At, quid juris, si referatur? tutoris erit, dum deferendo juramentum lubens hanc duram in sese susceperit provinciam, jurare arg. l. 37. ff. de jurej. l. 7. §. 1. ff. qui satisd. cog. In favorem enim pupilli, ne litis procrastinatione damno afficiatur, recedimus à regulis juris l. 9. in fin. ff. de acqvi. hered.

§. 15. Hic enucleandæ tres confines Qu. quarum (1) an pupillo possit deferri juramentum? Aff. Carpz. pr. jur. tit. 11. art. 2. n. 19. & lib. 3. resp. 62. per l. 26. in fin. pr. ff. de jurej. l. 4. in fin. pr. ff. de in lit. jur. modo deferens præstet juramentum malitiæ, daß er nicht gefehrlicher weise, noch zum Verzug der Sache den Unmündigen den Eid deferiret, quod eum postea, si pupillus pubes factus velit jurare, immunem reddit à calumniæ juramento. Neq; mutat l. 34. §. 2. ff. de jurej. accipienda enim ea est cum effectum, scil. pupillo deferri juramentum nequit ad hoc, ut pupillari in ætate jurare cogatur, vel juramentum referre, Carpz. in Resp. l. all. (2) an pupillus, delatum ita juramentum queat præstare? Resp. si volenti animo eam in sese susceperit præstationem affirm. partim per l. 26. in pr. ff. de jurej; partim quia in impuberis persona nulla deceptio, (sciens enim is fallere non præsumitur, si de causa non aliena, sed propria præstet juramentum) proindeq; nullum metuendum perjurium. Negando verò, si juramenti præstationem detrectet per l. 34. §. 2. ff. de jurej. junct. l. 4. ff. de in lit. jur. Nec tutor ultimo casu, præprimis de jur. Sax. vid. N. S. O. tit. 18. §. ult. obstrictus ad
supplen-

supplendas pupilli vices *Carpz. pr. jur. tit. 11. art. 2. n. 38.* nisi cum pupillo concurrant majorenes, tunc enim in pupilli favorem, propter quem non raro secesum facimus à regulis juris *l. 9. ff. de acqui. her. admittendus ad credulitatis juramentum Carpz. l. all.* Sed *quid tandem?* R. cum *Carpz. l. all. n. 14.* juramenti præstatio differenda, donec pubes factus fuerit, & ut tunc demum vel saltem de credulitate juret, vel referat juramentum *Carpz. jur. for. p. 1. c. 24. d. 11. § 12.* decisio fundata in *l. 3. § 5. ff. de Carb. ed. Richt. de R. I. reg. 11. n. 23.* Non obst. quæ in in §. 19. hujus capit. referuntur. Aliud enim est juramentum decisorium testimoniale, aliud juramentum litis decisorium judiciale. Illud præstetur de causâ alienâ, in quâ ignorantia præsumitur; hoc de causâ propria, in quâ scientia. Illud judex imponit ad partis instantiam, & ut plurimum reclamante altera parte, unde in judiciis tot de attestationibus disputationes; Hoc, pars animo volenti defert parti in judicio, quæ, si præstitutum ob juramentum delatum causa cadit, sibi imputare debet, quod detulerit juramentum. Nulla itaq; consequentia, pupillus dicendo in testimonio non potest præstare juramentum, E. nec in judicio, si sibi delatum iusjurandum. Nam non ab omni juramento removendus pupillus, uti patescit ex *l. fin. §. fin. ff. de lib. caus. c. 1. de del. puer. (3) an pupillus possit jurare in litem?* Nego, sive quæ de juramento in litem affectionis, sive veritatis per *l. 4. pr. ff. de jurej. in lit. Hahn. ad Wes. π. ib. n. 4.* Tutores tamen eorum volenti animo admittuntur, quæquam non possint cogi. *Tr. V. 1. d. 21. §. 11. lit. f.*

§. 16. De litis reasumptione altum in jure civili quidem silentium, quippe quod heredes, adeundo hereditatem, ipso jure efficiantur domini litis *l. 23. pr. ff. de acqui. poss. Carpz. pr. jur. tit. 6. art. 4. n. 1. §. seqv.* jure Sax. tamen longa consuetudine ea inveterata *N. G. O. tit. 17. junct. Mand. Job. Georg. I. wegen reasf.* Ad hanc, *an pupillus factus major sit obstrictus, disceptatur?* N. *Carpz. l. all. n. 45. §. 46.* Etenim, quando non mutata persona, nec necessaria est litis reasumptio: atqui pupillo majore facto non mutata persona, dum ea semper fuerit in lita, & tutor saltem ejus gesserit negotia in judicio. E.

§. 17. De confessione judiciali verba feci §. 9. cap. præc.

verum cum ea respiciant ad infantum jura, ideo impuberum hic attingenda. Cardo totius rei vertitur in distinctione. Vel enim confessio judicialis à pupillo facta est sine tutoris autoritate, vel cum ea. Priori casu nullius momenti est confessio, (1) per l. 6. §. pen. ff. de conf. junct. l. 4. C. de aut. prest. (2) quod præsupponat obligationem, ad quam adstringere se nequit impubes, tutore non interveniente tot. r. ff. de auth. tut. Rosb. pr. civ. tit. 65. n. 7: (3) quia confessio ipsi posset præjudicium creare, à quo pupillus ipso jure tutus caus. 22. qv. 5. c. 14. Masc. de prob. concl. 371. n. 1: (4) quia absq; tutoris autoritate in judicio stare nequit Ulm. pr. jur. disp. 13. n. 41. Posteriori casu habet ea in sese quidem aliquid roboris, facillime tamen eliditur per restitutionem in integrum, quo beneficio hoc in passu impuberi succurrunt jura Habn. ad Wes. π. de conf. n. 3. Rosb. l. all. l. 6. ff. de conf. in fin. Idem sentiendum de iis casibus, in quibus legitimam personam habet standi in judicio Ulm. l. all.

§. 18. A testimonio dicendo, quod frequens in judiciis, recte repelluntur pupilli in causa criminali l. 3. §. 5. l. 19. §. 20. ff. de test. c. 3. vers. lege jul. caus. 4. qv. 2. §. 3. crimine Lese majestatis excepto l. 10. §. 1. ff. de qv. est. l. 4. C. ad L. Jul. Maj. Ulm. pr. jur. disp. 16. n. 5. Masc. concl. 462. n. 4. Far. pr. crim. qv. 58. n. 1. §. 9. Gilb. arb. jud. cr. c. 6. p. 2. n. 4. in quo & torqueri possunt; nec non, secundum Masc. conf. 1246. eo, quod ex SC. Syllaniano, si dominus à familia occisus esse dicatur, descendit. Sunt nonnulli, putantes pupillorum testimonia in causis criminalibus indicium facere, qui refutantur ab Ulm. l. all. eo quod nullus testis interrogatus & examinatus sufficiens sit indicia ad proferenda, qui ut talis ab examinatione excluditur, nec non à depositionis limine repellitur. Quam ob causam & inquisito contra pupillorum testimonia exceptionem competere posteris prodidit Gil. arb. jud. cr. c. 6. p. 1. n. 4. Ego ad conciliandas Dd. opiniones dist. cum Far. l. all. n. 48. Masc. d. l. n. 5. §. seq. inter indicium generale sive semiplenum, quod facit ad judicis instructionem & ulteriorem inquisitionem; & inter indicium speciale sive plenum, quod sufficiens ad torquendum, nec non puniendum. Generale indicium pupillus proximus pubertati & doli capax testimonio suo producit, præprimis si veritas aliter haberi nequeat, judicisq; sit, deficiente teste idoneo,

neo, pupillum in subsidium examinare, *Far. Masc. l. all. Habn. ad Wes. π. de test. n. 3.* Speciale verò neutiqvam.

§. 19. In causis civilibus idem constitutum *Perez. ad C. l. 4. tit. 20. n. 2. Um. l. all.* tota siquidem depositionis substantia testium consistit in juramento *l. 9. pr. C. de test. c. 5. § 47. §. testes de test;* quod impuberes præstare nequeunt *l. 14. § 15. caus. 22. qv. 5.* Accedit quod iudicio careant *l. 12. §. 2. ff. de jud;* quod, quid vident, ignorant *l. 1. C. de fals. mon. Pruck. vol. 1. conf. 10. n. 96. Carpz. jur. for. p. 3. const. 4. d. 6. n. 1;* quod nihil discernere, vel recte scire queant *l. 8. in fin. § sequ. ff. de acq. her. l. ult. ff. de jur. § fact. ign. qvæ singula necessaria in testimonio, nec non in juramento. Conf. c. 1. de del. puer. Carpz. pr. jur. tit. 13. art. 5. n. 112. Gilb. arb. jud. civ. cap. 6. p. 2. n. 82.* Puberes tamen facti, recte de iis (probationes enim non angustandæ, sed ampliandæ) juramentum præstent credulitatis, quæ pupillaris ætatis tempore cadere potuerunt in eorum sensum & intellectum *Tr. Vol. 2. d. 5. §. 8. lit. a.* quo facto, indicium saltem ex hoc descendit testimonio *Masc. de prob. concl. 1246. n. 11.* Sed quid sentiendum de his, quæ viderint in infantia? *Masc. l. all.* ejusmodi admittit testimonium, si notitia potuerit cadere in infantem; viceversa *Carpz. l. all. Umm. d. l.* id reprobant, quorum sententia verior. Omnia fallunt, si major ad habendam veritatem ætas, uti in testamento, in teste expresse à ll. requiritur *Masc. l. all. n. 12.*

§. 20. Qui non instructus mandato, nomine alieno vanam interponit appellationem, nisi re adhuc integra Domini accesserit rati habitio *Carpz. pr. jur. tit. 17. art. 2. n. 18. § sequ.* quæ mandati vicem supplet *Carpz. jur. for. p. 1. const. 19. def. 6.* Si pupillum concernat causa, sentiendum aliter, eo quod res in vado nihilominus, quanqvam absq; mandato interposita sit appellatio *Bred. de app. p. 1. pag. 119.*

§. 21. Sententia in privatorum causis lata, ob reperta noviter instrumenta rescindi nequit *l. 35. ff. de re jud. l. 4. C. eod.* Verum enimvero, cum prædicta non obtineat assertio in sententia contra rem publ. lata, ideo & non immerito ea erit erronea in pupillo nec non infante, qui reipublicæ æquiparantur *l. 4. C. quib. ex caus. major. Um. pr. jur. disp. 19. n. 58. Myns. cent. 4. obs. 60. n. 8.*

§. 22. Executio regulariter (si enim ex dolo vel culpa tutorum

torum agatur l. 13. §. 7. ff. de act. empt. aut si sese obligarint pro pupillis, res aliter decidenda) instituenda contra pupillum l. 2. ff. de adm. tut. l. 4. §. 1. ff. de rejud. non contra tutorem, tùm quòd officium suum nemini debeat esse damnosum l. 7. ff. quem adm. test. aper. l. 61. §. 5. ff. de fart. tùm quòd vana sit executio, facta in ejus bonis, cujus nomine haud fuit contractum *Carpz. pr. jur. tit. 25. art. 1. n. 36.* Quà de causâ nata *Qv. si tutor, sententiâ nondum publicatâ, diem obiisset supremum, annum sententiæ publicatio differenda usq; dum alius fuerit substitutus?* *Aff. Carpz. p. 1. dec. 44. conf. pr. jur. tit. 16. art. 4 n. 33.* partim quòd citatio ad sententiæ publicationem necessaria *clm. sepe in fin. vers. sententiam de V. S.* pupillusq; tutore destitutus nequeat citari, ob ademptam potestatem standi in judicio l. 2. C. qui leg. pers. stand: partim quia relinqvatur hoc modo indefensus, eo quòd sententiâ, damnum pupillo inferens, interpositam per leutationem vel appellationem à rei judicatæ effectu posset suspendi; & contra pupillum indefensum sententiâ lata sit ipso jure nulla l. 54. l. 45. §. 2. ff. de rejud. Quam ob causam, peracta executione, creditor qui sine titulo tanquam prædo possidet, ad eorum restitutionem impuberi est obligatus *Carpz. pr. jur. tit. 25. art. 1. n. 32. & seqv.* Sed quid juris quando sententiâ publicatâ utilis sit pupillo? R. processus in vitium nullitatis haud incurrit: tùm ob l. 14. C. de proc. tùm quòd ea, quæ sancita in pupilli favorem, non debeant torqveri in ejus odium; tum quòd pupillus (in infante fallit) in actibus favorem ejus concernentibus habeat legitimam personam standi in judicio *Myns. cent. 2. obs. 36.*

§. 23. Missio in bonorum possessionem contra debitorem latitantem aut contumacem fit vel ex primo decreto, rei custodiendæ causa; vel ex secundo, ut bona possideantur & vendantur *Tr. vol. 2. disp. 24. an contra pupillum indefensum perveniri queat ad primum decretum qv? & Affir. Col. pr. ex. part. 2. cap. 3. n. 404.* quia id datur contra debitorem non judicatum *Tr. vol. 2. disp. 1. §. 3. l. d.*

§. 24. Familiaris in judiciis Urpheda, quam præstant præprimis rei, qui vel carceribus relaxantur, vel condemnentur, de non vindicando carcere jure vel facto, ut & se velle parere sententiæ *Wehn. obs. pr. verb. Urfede.* Ab hâc, si forte fortuna talis emergeat casus, impubes exemptus l. 34. §. 2. ff. de jurej. *Carpz. pr. crim. qv. 143. n. 39.*

§. 25. Com-

§. 25. Compromittimus quidem ritè extra judicium. Sed & compromissio quam sapissime fit in judicio, judicisq; est eam partibus suadere. N. G. O. tit. 1. Hinc non insulsè superioribus subnecto, *an pupillus qveat inire compromissum?* R. Aff. si tutoris accesserit autoritas: si vero non, cesat quidem obligatio civilis, subest tamen naturalis, quæ efficaciter fidejussores in compromisso intercedentem adstringit l. 35. l. 27. §. 5. ff. de recept. Tr. vol. 1. disp. 12. §. 6. l. b. Gilb. arb. jud. civ. c. 1. p. 3. §. 2. n. 4.

§. 26. Arbitri compromissarii, germ. *wilfährliche schiedes Richter*/judices sunt extraordinarii sive irregulares, quorum sententia vocatur *laudum*, Carpz. pr. jur. tit. 2. art. 3. §. 3. Dum itaq; jura pupillorum in judicialibus perlustro, judexq; actor nec non reus constituent judicium Wes. π. de jud. n. 9. non male totum claudio agmen seqv. *Qu. num pupillus possit esse arbiter?* N. Gilb. l. all. §. 4. n. 10. Struv. idq; neq; sine, neq; cum tutoris autoritate l. 9. §. 1. ff. de recept. jam in considerationem veniunt.

III. Delicta.

§. 27. Hic repeto distinct. cap. 2. §. II. traditam. Priori casu præprimis occurrit *Stupratio*, eo quod defensionem pudicitiae impuberum puellarum, quam maxime in sese suscipiant jura. Hæc si vi facta, vel etiam absq; ea à tutore perpetrata, in fontes gladio jus animadvertit Sax. cesante vero ea, fustigatione cum perpetua relegatione Const. A. 32. p. 4. Carpz. pr. cr. qv. 69. n. 39. Berl. p. 5. concl. 42. ubi hanc materiam late tractat, traditq; quid obtineat de jure civ.

§. 28. Pupillos delinquentes quod attinet, adest canon, *impuberes, quod agunt, non intelligunt*, ex l. fin. ff. de jur. & fact. ign. desumptus. Quæ de causâ eos, perinde sicuti infantes, ab omni ferme pœnâ esse immunes, quidam statuere haud erubescunt vid. §. 18. f. de furt. Quorum opinio & veritati consentanea in pupillis infantiam modo egressis §. 9. f. de inut. stip; in quibus nec doli capacitas, si appareat, operatur quicquam, Gilb. arb. jud. crim. cap. 5. p. 287. n. 57. Far. pr. cr. qv. 92. n. 58: in impuberibus pubertati proximis, sentiendum aliter. Hi enim doli capaces l. 14. in fin. ff. de SC. syll. rectè subjiciuntur pœnis l. 7. C. de pœn. const. crim. Car. art. 164.

E

vid.

vid. Landr. lib. 2. art. 65. Farin. l. all. n. 62. Verum cum ætas excusa-
tionem mereatur *l. 1. §. 32. ff. de SC. sillan.* & appareat, ob iudicii
imbecillitatem in impubere minor, quam in majore, perversitas,
sitq; in iis spes redeundi, veniente maturiore ætate, ad melio-
rem frugem, ideo mitior eos manet sententia *c. 1 in fin. c. 2. in med.*
de delict. puer. l. 37. §. 1. ver. in delictis l. 9. §. 2 ff. de min. l. 6. pr. ff. ad L.
Jul. pec. l. 16. §. 3. in fin. ff. de pœn. Gil. l. all. Carpz. pr. crim. qv. 143. n. 21.
Boer. decis. 254. n. 20. h. e. subjacent pœnæ non ordinariæ, sed ar-
bitrariæ, quæ plerumq; vel carcer, vel relegatio, vel, si malitia
inexcusabilis, fustigatio. Nam, secundum *Gail. lib. 2. obs. 110. n. 33.*
pupillus ex delicto, quantumvis gravi, non afficiendus pœna
mortis, vel mutilatione membri. Unde, referente *Carpz. l. all.*
n. 45. puero 11. ann. ob stuprum violenter commissum; & reo sacri-
legii impuberi, pœna fustigationis dictitata. Quod si tamen im-
pubes ann. pene impleverit 14. delictumq; commiserit atrocissi-
mum, aut reiteraverit, nec correctio aliqua in eo speranda, à pœ-
na mortis eum haud eximo, *per const. Car. cr. art. 164. §. l. 14. ff. de*
SC. Syllan. quæ ob generalitatem, generaliter etiam interpretan-
da *l. 1. §. 1. de leg. prest.* Sicuti & Scab. Lips. pupillo & pupillæ, quæ
incendium commiserant, incendii dictitarunt pœnam, ignem.
§. 29. Nunc à thesi ad hypothesin. Pupillus doli capax,
committens homicidium, non decapitandus, sed mitius puni-
endus *Gail. lib. 2. ob. 110. n. 32. Myns. cent. 2. obs. 54.* Pupillus obœdi-
endo suo tutori delinquens, in levibus excusandus in totum, in
atrocioribus verò pœna plectendus mitiori *l. 157. de R. I. Far. pr. cr.*
qv. 97. n. 152. Gilb. arb. jud. crim. p. 291. n. 191. Pupillus sepulturam
violans, *Decian. Tr. crim. invadens possessionem, Menoch. recup.*
posf. rem. 9. n. 46; Producens falsum instrumentum *Far. pr. cr. qv.*
159. n. 21. falsumq; testimonium *qv. 135. n. 40;* incurrens crimen falsi
qv. 150. n. 105. non ordinario modo, sed extra ordinem, supplicio
afficiendus. Pupillus infantia prox. in furti crimen haud cadit,
§. 18. f. de obl. qvæ ex del. junct. §. 9. f. de inut. stip. utiq; autè si puber-
tati *l. 23. ff. de furt. l. 11. ff. de R. I.* animadvertendum tamen in eum
pœna mitiori *Gilb. arb. jud. crim. cap. 7. tit. 27. n. 39.* v. c. verberibus,
nisi furtum fuerit magnum, aliæq; accedant circumstantiæ, suffi-
cientes ad dictitandum patibulum *const. crim. Car. art. 164. Berl. p.*
5. concl.

§. concl. 44. n. 34. 35. & 36. Pupillus in delictis carnis excusandus in totum *Far. qu. 92. n. 80.* quamvis ea confiteatur (confessio enim contra naturam, est irrita *l. 13. pr. & 14. §. 1. ff. de interrog.*) *Masc. de prob. concl. 64. n. 14.* proindeq; adulterii, vel incestus regulariter accusari nequit *Gilb. l. all. cap. 2. tit. 18. n. 9.* nisi per contrarium factum appareat aliud, quo casu poena mitiganda *l. 38. §. 4. ff. ad L. Jul. de adult. l. 4. C. de inc. nupt. Gail. lib. 2. ob. 110. n. 33.* Et hæc de delictis in committendo versantibus. Quod si in omittendo consistant, dolusq; absit, nil quicquam metuere necesse habet puer *Far. qu. 92. n. 72.* Non prætermittam, si feram irritaverit bestiam pupillus, eum *L. Aquilia teneri Hahn. ad Wes. π. si quadr. n. 4.*

§. 30. De pupilli torturâ quid statuendum in disceptationem venit? *R. Perez. ad C. lib. 9. tit. 41. n. 32.* sive sit causa propria, sive aliena (vid. tamen §. 18. hic) exemptus à tortura *l. 15. §. 1. ff. de quest. l. 1. §. 33. ff. ad SC. Syll.* nisi controversia de quæstione moderatâ, vel de terrore. Ferulis tamen cedi possunt, sic können an stadt der Tortur mit Ruten gestrichen werden. Attingenda.

IV. Extrajudicialia.

§. 31. In extrajudicialibus adest latissimus dicendi campus ob jura singulariter de pupillis constituta. Nam impuberi ad plenam usq; pubertatem adempta potestas testandi *§. 1. §. 7. quib. non est perm. fac. l. 5. ff. qui test. fac. l. 4. C. cod. Perez. hic. n. 1. Richt. decis. 27. n. 28.* Est in eo nullum iudicium *d. §. 1. l. fin. C. de mil. test. §. 9. §. 7. de inut. stip. l. fin. ff. de jur. & fact. qui E. condant testamentum, quod testatoris voluntas l. 1. ff. qui test. fac; mens pr. §. 7. de test; nec non deniq; iudicium l. 5. ff. test. quem. ap.* In sententia maneo, licet privilegia militum ipsi concessa *l. fin. C. de mil. test.* licet malitia suppleat ætatem h. e. sit valde negotiosus, cum leges certum desiderant annorum numerum, istumq; nullo, sicuti in matrimonio, limitant modo *Perez. ad Cod. lib. 6. tit. 22. n. 2.* licet tutoris accesserit autoritas, dum testamenta non debeant dependere ex alterius voluntate *l. 1. §. 1. de tut. & rat.* licet piam respiciat causam: licet pubes factus ultimum suum approbârit elogium coram quinque testibus; fuit enim ab initio nullum *Perez. l. all.* Parata tamen impuberi quodammodo medicina in substitutione pupillari

lari aut vulgari, de quibus latissimè agitur in π . Sic & si adest statutum, jubens impuberis sagacis testamentum valere, pro firmo istud habendum, *Tr. vol. 2. disp. 10. §. 3. lit. a.* multo minus pupillus tanquam testis in testamento admittendus §. 6. *7. de test. Ulm. pr. jur. disp. 16. n. 5.* quoniam res piam concernat causam. Rationes facili negotio petuntur ex anteced. conf. *Tr. l. all. §. 4.*

§. 32. Pupillus interveniente tutoris autoritate rectè adit hereditatem *l. 5. C. de jur. del. Masc. de prob. concl. 804. n. 19.* Non vero ea deficiente, etiam si lucrosa initio apparuerit, ob onerum hereditarium litiumq; incommoditates, quæ nunquam non ingentia inferre solent damna *l. 9. §. 3. ff. de aut. tut. Richt. de R. I. n. n. 28.* Sed quid si cum tutore perceperit fructus? *R. Masc. l. all. n. 21.* aditio præsumenda. Quid si in hereditaria habitat domo? *R. Masc. concl. 44. n. 24. 25.* Aff. si ambo ingressi possessionem: *Neg.* si sciente saltem tutore inhabitet illam, maxime si domus obligata pro dote *Gilb. arb. jud. civ. cap. 6. p. 1. n. 15. 16.*

§. 33. Multa alia singularia in extrajudicialibus pupillus sibi vendicat.

Heredis est, si nolit navigare inter scyllam & charybdim, ante hereditatis aditionem conficere inventarium. Pupillus si neglexerit hoc, imminente periculo, ad suum confugere potest asylum h. e. ad restitutionem in integrum *Covarr. Tom. 1. pag. 25. n. 18.* quâ impetratâ, properare ad inventarii confectionem, ne teneatur ultra hereditatis vires, ne perdat falcidiam, ne in expilatae hereditatis suspicionem incurrat, ne gravetur juramento, qui effectus inventarii nobilissimi *l. fin. C. de jur. del. Suer. vel. just. 10. §. 12. lit. b.*

Aperto feudo morte domini vel vasalli, renovatio investituræ petenda intra annum & diem civilem h. e. mensem *Finck. disp. feud. 7. §. 16.* sub pœna amissionis feudi *2. F. 55. in fin. pr.* Pupillus est exemptus *1. F. 22.* Sic & Emphyteuta, debito tempore non solvens canonem, suo cadit jure; in Pupillo secus.

Res majorenum usucapiuntur, modo adfit 1. possessio civilis continua, non interrupta: 2. bon. fid: 3. titulus verus & domini translativus, non putativus: 4. tempus legitimum *Hahn. ad Wes. π . de usuc. n. 11.* Res pupillorum sunt immunes *l. 48. pr. ff. de*

A. R.

A. R. D. l. 3. in med. C. de præsc. 30. an. Etenim contra impuberes nec incipit præscriptio, nec contra defunctum incepta currit, sed dormit *Tr. vol. 2. disp. 22. §. 3. lit. g. Wes. π. hic. n. 10.* Unde si quis habet cum pupillo fundum communem, servitutem, alias ab non usum amissam, major retinet *l. 10. ff. qvæm. serv. Copp. lib. 1. obs. 80. n. 17.* Nec admitto hic dist. *Paris de Puteo de conf. instr. qv. 28. n. 11.* quasi hæc vera si certet de damno vitando, non vero si tractet de lucro captando. Licet autem hæc ita sint, infans tamen tutore autore recte usucapit *l. 32. ff. de acqui. poss; & pupillus sine eo, modo ad sit animus possidendi l. 4. §. 2. ff. de usuc. Tr. l. all. §. 2. lit. d. e.* Ratio diversitatis est, quia pupillus sine tutore autore incipit possidere, infans cum eo *Con. lib. 3. cap. 8. n. 4. & 5.*

Anatocismus, wann man Zins von Zins fordert / conventio-
ne non obstante, de jure prohibitus *l. 28. C. de usur. etiam, ob Text. generalitatem, inter mercatores, Carpz. jur. for. p. 2. Const. 30. d. 34.* Pupillus, non quidem ab extraneo, sed à tutore, ob acceptas ulu-
ras non alibi in sortem datas, (nam quando ipse pecuniam, tan-
quam mutuum, penes sese habet, id non permillum, *Carpz. l. all. def. 32.* quippe quod in anatocismo mutatio personæ semper ne-
cessaria) rectè usuras exigit usurarum *l. 7. §. 12. l. 58. §. 1. in fin. ff. de adm. tut.* Quæ, cum cedant in pupillorum favorem, nec expressè correctæ in *l. 28. C. de usur.* adhuc suum obtinent robur *Carpz. pr. cr. qv. 92. n. 91. & seqv. Suv. vel. 11. add. 5. Tr. vol. 2. d. 11. §. 5. lit. a.*

Creditor in pignoris alienationem consentiens, amittit illud *l. 4. §. 1. ff. qvib. mad. pign.* in pupillo tale quid non obtinet, si tutoris haud intervenerit autoritas *Mascard. de prob. conc. 1173. n. 39.*

Majorennis, qui mutuo dedit pecuniam comparandam ad rem, dum demum anterioribus præfertur creditoribus hypothe-
cariis, si sibi de hypothecâ prospexerit expressâ, *l. 17. C. de pign. & hyp. l. 7. C. qui pot. in pign. N. B. O. tit. 43. vers. also wann Richt. de pr. cred. disp. 7. sect. 4.* Pupillus in rebus pecunia sua emptis pignoris *Con. lib. 4. c. 17. n. 10;* vel domini potius jus habet *l. 7. ff. qui pot. in pign. l. 3. pr. ff. de reb. eor. l. 2. ff. quando ex fact. tut. l. 3. C. arb. tut. Rauch. p. 1. qv. 5. n. 7. Carpz. p. 1. const. 28. d. 109.* nec obstat; res propria non potest pignori obligari *l. 45. d. R. I.* Hoc enim limitandum, si lex disponat aliter, sicuti in legato cernimus *l. 1. C. comm. de leg; vel*

dici potest, pupillum in rebo, pecuniâ suâ emptis, habere pignus, emptione ab extraneo facta: dominium verò, in itâ eâ à tutore l. 2. C. qv and. ex fact. tut.

Majorennis juri retractus renunciâns, expressè excluditur ab illo *Carpz jur. for. p. 2. c. 32. def. 1.* Pupillus, quantumvis tutore præsentè & consentiente prædium avitum fuerit alienatum, nihilominus hoc jus exercere potest, idq; implorato beneficio restitutionis in integrum *Richt. decis. 76. n. 16.*

Quietantia post 30. dierum excessum l. 14. §. 2. C. de non num. pec. plenariè liberat debitorem, quanquam (secundum *Carpz. l. 2. resp. 90. n. 12.*) creditor in promptu sit suscipere in sese onus probandi, pecuniam non esse solutam. Diversum obtinet in pupillo, cujus generalis quietantia tutorem non liberat, si dolus aut error intervenerit in calculo *Carpz. jur. for. p. 2. const. 11. d. 8.*

Res in prædium urbanum conductum illatæ, tacite pro pensione obligatæ l. 4. pr. ff. in quib. caus. pig. *Habn. ad Wes. π. ib. n. 1.* In rebus pupillaribus aliter videtur pronuntiandum. Nam quæ res non possunt alienari, eæ nec obligari l. ult. C. de reb. ali. non. ali; atqvi res pupillares sine decreto non possunt alienari l. 1. C. de præd. min l. 22. C. de adm. tut. E. nisi dicas, auctoritatem legis, esse loco decreti.

§. 34. Infantes, vel pupilli infantia proximi sine tutoris auctoritate contrahentes, ob intellectus defectum §. 9. *J. de inut. stip.* non obligantur. Locupletiores tamen facti, tenentur illi, non quidem ex obligatione & consensu, qui nullus; sed ex illa naturali ratione, ne quis cum alterius damno & jacturâ locupletetur l. 14. ff. de cond. ind. l. 17. §. 4. in. fin. ff. de instit. act. Pubertati proximi, tutore haud interveniente contrahentes, nec locupletiores facti, ex veriori nostrorum sententia, quia adest consensus, naturaliter h. e. de jure gentium l. 84. §. 1. de R. I. & in conscientia sunt obstricti quoad actum primum l. 1. ff. de nov. l. 25. §. 1. ff. qv and. dies leg. *Covar. Tom. 1. p. 297. n. 16. Carpz. jur. for. p. 2. const. 15. d. 7. n. 10.* Quam ob causam & fidejussor (idem sentiendum de expromissore, constituyente, pignora dante) qui intervenerit, firmiter adstrictus, l. 127. ff. de V. O. l. 95. §. 4. ff. de sol. *Cöpp. lib. 2. obs. 26. n. 5.* Quod actum vero secundum spectat, & naturalis obligationis effectum, ne utiquam

l.59. ff. de V. O. & A; unde & solutum repetunt jure l.41. ff. de cond. ind. Multo minus eo in pasu obligantur civiliter, nisi (1) ex re-actio sit l.46. ff. de O. & A; (2) dolo quid commiserint l.1. §.15 ff. de pos. l.23. ff. de furt. (3) locupletiores sint facti l.66. in fin. ff. de sol. l.3. pr. commod. l.3. §.4. ff. de neg. gest. quod evenit, si in ejus usum & utilita-tem quid versum, l.32. §.4. ff. de adm. tut. junct. l.32. §.9. ff. de don. inter. vir. Tr. vol.1. disp. 6. §.5. lit. b: quo ultimo casu actio non est na-tiva, sed dativa ex Divi Pii rescripto l.5. ff. de aut. tut. Si verò pu-pillus contraxit cum tutoris autoritate, civilis subest obligatio l.1. §.7. ff. quod jussu, nec necessarium probare versum id esse in pupilli utilitatem, Masc. concl. 1160. n. 18. Habn. ad Wes. π. de pact. n. 5. Sed quid dicendum de eo qui contraxit cum pupillo? R. Habn. l. all. firmiter obligatur 7. pr. auth. tut. suo ex latere, modo puer non sit plane infans, sed infantia proximus §.9. 7. de inut. stip. Quid si sen-serit damnum pupillus? R. occurritur ipsi vel actione tutelæ, vel restitutione in integrum.

§.35. Hæc qui probe tenet, facili decidet negotio alias contentiones provenientes ex pupillorum contractibus, vel quasi, sine tutorum autoritatibus initis. Nam pupillus mutuando l.19. §.1. ff. de reb. cred; commodando l.1. §.2. ff. comm. junct. l.189. de R. I; oppignorando l.1. pr. ff. de reb. eor. juuct. l. ult. C. de reb. alien; Mandando, societatem iniendo, locando, vendendo l.27. ff. de cont. empt. fidejubendo l.43. ff. de obl. & A. Tr. vol.2. disp. 28. §.2. lit. a. promittendo §.9. 7. de inut. stip. Cöpp. lib. 2. obs. 27. n. 3. transigendo Tr. vol.1. disp. 6. §.2; constituendo Tr. Vol.1 disp. 13. §.8. donando Tr. vol. 2. d. 19. §.3. suam obligare nequit personam.

§.36. Juvat ulterius ea aspicere per transennam.

Mutuuum quando dederit, nummos extantes vindicat; bona fide consumptos, condicit Tr. vol.1. disp. 20. §.6; sin mala interven-rit fides, agit ad exhibendum l.29. ff. de cond. ind. l.19. §.1. ff. de reb. cred. Habn. ad Wes. π. ib. n. 12. Cöpp. lib. 1. obs. 103. n. 24. Cum acceperit vero mutuuum, & locupletior factus, solutum repetere nequit, l.13. §.1. l.14. ff. de cond. ind. Richt. de reg. Jur. 19. n. 2. Tr. l. all. §.9. Quid si tutor contraxerit mutuuum, pecuniamq; mutuo acceptam in pupilli verterit utilitatem? R. pupillus est obligatus l.3. C. quand. ex fact. tut. l.2. in fin. C. de cur. fur. Rauch. p. 1. qv. 26. n. 21. etiam ex oppignora-tione

tione à tutore facta *l. 16. pr. ff. de pign. act. Tr. vol. 2. d. 1. §. 5. lit. c.*
Commodatum quando inierit, quando geserit negotia, & lo-
cupletior factus, tenetur actione commodati *l. 1. §. 2. l. 3. ff. commod.*
Habn. ad Wes. π. ibi. n. 3. nec non negotiorum gestorum *l. 6. pr. ff. de*
neg. gest. gerendo vero alterius negotia quando perdidit, pupillo
agenti opponi potest compensatio. e. c. si Titii creditoribus dedis-
set 100: viceversa alia in ipsius causa culpâ perdidisset 100. *l. 3.*
§. 2. ff. de neg. gest. Habn. ibid. n. 3.

§. 37. Ut redeam in viam, paucisq; complectar multa. In
obligationibus quibus notoriè suam meliorem facit conditio-
nem pupillus, necessaria non est tutoris interventio *l. 11. ff. de acqu.*
her. sicuti in recipienda donatione *l. 3. C. de acqui. poss.* in liberatio-
ne per acceptilationem *l. 2. ff. de accept.* pacto de non petendo *l. 28.*
ff. de pact. In obligationibus vero quæ hæremus, an damnum vel
commodum pupillus percepturus sit, nec ne? uti in datione in
solutum, solutione, acqvirenda hereditate extranei, (nam si suus
est heres tutoris autoritas minime desideratur *§. 3. f. de her. ab int.*
Tr. Vol. 2. d. 12. §. 2. lit. c.) necessaria est tutoris, & secundum quos-
dam, ad minimum honorarii autoritas, arg. *l. 49. ff. de acqu. hered.*
§. 1. inst. de aut. tut. Tr. vol. 2. d. 13. §. 6. lit. c. In aliis autem, ubi obli-
gatur simpliciter, indistinctè. Ex quibus patescit, obligationem
pupilli, sine tutore initam, maxima ex parte esse mancã *l. 9. pr.*
ff. de aut. tut. l. 189. de R. I. Carpz. lib. 5. resp. 24. n. 11. jur. for. p. 2. const. 15.
d. 25. Imo tutori, ipsemet autore, obligari nequit *l. 5. ff. de aut. tut.*
Carpz. jur. for. p. 2. c. 13. d. 10. n. 5. multo minus adstringitur ex ejus
subscriptione *Carpz. dec. 121.*

§. 38. Factâ solutione pupillo tantum, debitor nullam
consequitur liberationem *l. 15. ff. de solut.* nisi pecunia extet, vel in
pupilli utilitatem versa *l. 47. ff. de sol. §. pen. f. quib. ali. lic.* Quod si
tutori sive judicialiter sive extrajudicialiter pecunia soluta, ea-
tenus debitor liber, quatenus pecunia non male consumpta *l. 46.*
§. 5. ff. de adm. tut. l. 1. C. si advers. sol. l. 7. §. 2. ff. de min. Qui itaq;
plenissimam desiderat liberationem, præcedente judicis decreto,
judicialiter, præsentè tutore, solvere debet, ab ipsisq; quittan-
tiam impetrare.

§. 39. Percurram & levi brachio jura impuberum in tute-
lâ. Est

lā. Est juri conveniens naturali impuberes esse in alterius tui-
tione §. pen. 7. de att. tut. unde jura / quamvis sit magistratus, su-
premi tanquam tutoris, das Recht ist der oberste Vormund / ne-
mine etiam interpellante, curare, ne damnum capiant res pupilli
Hahn ad Wes. π. de tut. n. 7.) matri majorenni Carpz. p. 2. const. 11. def.
15. vel, eā deficiente, aviæ, injunxerunt onus petendi tutores,
intra annum liberis suis etiam naturalibus, l. ult. C. qui pet. tut.
adjectā, in omissionis casum, poenā exclusionis de successione ab
intestato, si liberi in pubertate excesserint è vita l. 3. l. 6. C. ad SC.
Tertull. l. 10. C. de leg. her. nulla juris ignorantia obstante l. ult. C. qui
pet. tut. Carpz. l. all. Hahn. ad Wes. π. tit. qui pet. tut. Quod Myns.
cent. 1. obs. 54. n. 2. & 3. per l. 10. C. de leg. her. ad quosvis, pupilli here-
ditatem sperantes, extendit. De probatione harum rerum vid.
Masc. concl. 1395. n. 6.

Selectum quoq; *habent jura in tutoribus constituendis.
Nam pupilli creditorem aut debitorem, qui debita non mani-
festaverint, (in matre nec non avia tutricibus, in quibus nullus
præsumitur dolus, hoc non obtinet Damb. pat. pup. p. 8. n. 6.) à tute-
lā removent jurā, ne solutionum syngraphas inferendo, aut cre-
diti chirographas intercipiendo nec non supprimendo machi-
netur fraudem auth. minor C. qui dar. tut. Quod si suscipiant hoc
onus, sustinent pecuniæ jacturam Carpz. p. 2. c. 11. per tot. Sic nec
foeminas admittunt l. 1. C. qvan. mul. l. 16. ff. de tut. matre & avia in
allodialibus (non feudalibus Carpz. p. 2. const. 11. def. 11. n. 4.) exce-
ptis, quo casu necesse, (1) ut non adsit tutor ex testamento, aut
avus paternus Carpz. l. all. d. 13. materq; non sit minor 25. annis l. 2.
C. qvan. mul. (2) ut renunciēt, absq; tamen juramento Carpz.
l. all. def. 14. Secundis nuptiis, SC. vellejano auth. mater. C. d. tit.
Nov. 118. c. 5. petantq; sibi curatorem Carpz. l. all. Hahn. tit. de tut.
Habet tamen hoc in casu pupillus hypothecam non solum in
bonis matris, sed & secundi mariti, si nupserit, non petito alio
tutore, nec restituta tutela Nov. 22. cap. 40. Tr. Vol 2. d. 1. θ. 2. quid
dicendum de vitrico? admitto eum per l. fin. C. de cont. jud. tut.

Tutores magna ex parte sunt tollitores. Venienti huic mor-
bo nostra succurrunt jura. Injungunt enim Tutori (excepto
patre. In matre de jur. Sax. res est in ancipiti. Nam Witteberg.
nec non Jenens. eam ab inventarii confectioe liberant, non

F

verò

verò Lips: nostri instituti non est tantas componere lites, nec, licet esset, ingenii) inventarii confectionem. Quod si omiserit, pro suspecto & infami habetur *l. fin. C. arb. tut.* teneturq; nostris moribus (de jur. civ. condemnatur ex jurej. in litem l. 7. ff. h. tit.) bona pupilli mediante juramento indicare. Quid si tale quid remissum tutori in testamento vid. *l. fin. C. arb. tut.*? R. si omnis confectio remissa, magistratus erit, testamento non obstante, compellere tutorem ad inventarii confectionem. Quod si saltem publica, tutori incumbit, adhibito uno vel altero bono viro, privatim bona describere pupilli *Hahn. ad Wes. π. de adm. & per. tut. sic & Pupillus actione subsidiaria etiã nostra tempestate convenire potest magistratum, si non idoneos dederunt tutores Hahn. ad Wes. π. de mag. conv. nec necesse habet probare, fidejussores pro tutore datos, cum accipiebantur, non fuisse idoneos l. 11. ff. de prob. l. 1. §. 13. ff. de mag. conv. Tr. vol. 2. d. 4. §. 4. lit. c.*

De ff. nec non codicis jure, tutor pecuniam pupillarem idoneis hominibus fœnori dare debet, vel in prædiorum emptionem collocare, & quidem primo an administrationis susceptæ, intra 6. menses *l. 15. ff. de adm. tut.*: postea intra duos *l. 7. §. 11. ff. eod.* alias rectè in ejus pecuniæ usuras, quam non fœneravit, convenitur *l. 15. ff. de adm. tut. l. 24. C. de adm. tut.* Neq; mutat *Nov. 72. auth. novis. C. de adm. tut.* in usum enim non venit *Hahn. ad Wes. π. de adm. tut. n. 4.*: aut admittenda cum *Carpz. p. 2. c. 11. d. 22.* si vel media elocandi pecuniam pupillarem idonea defecerint, vel sumptus quotidiani ad pupilli sustentationem erogandi hoc non admiserint. *vid. Rauch. p. 2. qv. 26.*

In bonis tutorum pupillus de jure ff. privilegium habet præferturq; aliis non privilegiatis *l. 19. §. 1. l. 23. ff. de reb. aut. jud.*; de jure vero Cod. nec non Sax. hypothecâ munitus. tacitâ *lib. 20. C. de adm. tut. N. G. O. tit. 45. pr. Tr. Vol. 2. d. 1. §. 2.* quæ incipit, non à die quo rationes redditæ; nec à die coeptæ administrationis von der Zeit der angemassen administration, quia & de neglectis tenetur *l. 1. C. si tut. vel cur* nisi pro tutore se gesferit *N. G. O. tit. 45.*; sed à die suscepti officii vel confirmatæ tutelæ von der Zeit der aufgetragenen Vormundschaft | *Hahn. ad Wes. π. tit. in quib. caus. pig. Carpz. jur. for. p. 1. con. 28. d. 114. Richt. de priv. cred. disp. 8. Cöpp. decis. 29. n. 26.*

Tuto-

Tutores quando res impuberum donando alienant, parata pupillis medicina. Etenim hanc de re vel actione pulsare possunt tutorem, *lib. 3. l. ult. C. si tut. vel cur. inter:* vel, implorato restitutionis auxilio, à donatario rem donatam vindicare *Gail. lib. 2. obs. 72. n. 8.* Imo omisso eo beneficio, vel lapsis ejus fatalibus, actum jure dicunt nullum *l. 46. §. fin. ff. de adm. tut. quod remedium & expeditius Habn. ad Wes. w. de pact. n. 5.* non mutat. Tutor loco domini est *l. 7. §. 3. ff. pro empt. l. 12. §. 1. ff. de adm. tut.* procedit enim id cum administrat, non cum spoliat. Nec inultum hoc tutoris factum relinquunt II. Nam tutori adimunt potestatem impugnandi donationem *l. 22. ff. de adm. tut. l. 165. de R. I. c. 21. de R. I. 6.* Quod si tutela concernat illustres personas *l. 12. §. 3. l. 13. ff. de adm. tut.* aut utilitas pupilli hanc efflagitaverit *l. 1. §. 1. ff. de tut. & nat. dist.* sicuti remuneratoria in donatione, tutor in portu navigat *Carpz. jur. for. p. 2. c. 11. d. 48. 49. Habn. l. all. & hæc de principalioribus jur. in tutela.*

§. 40. Fama est, referente *Covar. Tom. 1. p. 2. c. 5. n. 6.* Salomonem in 10. ann. genuisse Roboam; Achaz in an. 11. Ezechiam; puerumq; 9. ann. imprægnasse nutricem *vid. Carpz. jur. Eccl. lib. 2. tit. 1. def. 12. n. 13.* Quam ob causam mota lis, an impuberes queant inire matrimonia, siq; hoc, an absq; tutoris aliorumq; cognatorum consensu? Utrumq; affir: si malitia (quæ & prudentia dicitur in *c. ult. de desp. imp.* consistitq; in potentia coeundi, & consensus conjugalis discretionem) suppleat ætatem (1) est *Text. in cap. 3. & 9. de desp. imp.* (2) est prohibitio matrimonii odiosa, proindeq; non extendenda *c. 15. de R. I. in 6.* (3) est inter patrem & tutorem nec non cognatos dissimilitudo maxima *Tr. Vol. 2. d. 6. §. 4. lit. d.* unde secundum *Cöpp. lib. 1. obs. 30. n. 17.* statuta civitatum, quod non queant impuberes & puellæ absq; tutorum vel aliorum propinquorum consensu matrimonia contrahere, invalida in consistoriis pronunciantur, partim quod veniant contra matrimonii libertatem; partim quod sint captatoria, siquidem pendet matrimonium ex alterius voluntate. nec mutat *l. 1. & 2. C. de nupt. resp. n. est in l. 8. ibid.* Et ex his allatis recte infertur, impuberes contrahere posse sponsalia, quanquam, modo non sint Juramento confirmata, resilire queant, si ad perfectam pervenerint ætatem

Covar. Tom. 1 p. 127. n. 1. Diversa Qv. est, num pupillam tutor qveat ducere? N. de jur. civ. l. 59. ff. de rit. nupt. l. 15. ff. de spons. l. 7. ff. ad L. jul. de adult. ob potentatus rationem, qvem tutor in pupillam habet l. 63. ff. de rit. nupt. nec non circumscriptionis, & defraudationis in re familiari suspicionem l. 67. §. 1. ff. eod. l. 7. C. de interd. mat: nisi à patre desponsata l. 36. ff. de rit. nupt; aut tutor reddidit rationes, ejusq; pupilla excesit annum 25. l. 64. §. 1. ff. eod. l. 6. C. de interd. mat. l. 62. §. fin. ff. de rit. nupt. Carpz. jur. for. p. 4. Const. 20. d. 17. De jur. vero can. Aff. quod ultimum viget in nostris provinciis Carpz. Cöpp. l. all. Hahn. ad Wes. n. de rit. nupt. n. 4. qvem vid.

§. 41. Negotiationes maritimas sive fluviatiles, ad quas & refero die Handlung mit den Glössern / exercemus per magistros; terrestres v. per institores, germ. factor, provisor, Buchhalter / & dendiener pro negotiationum varietate Hahn. Struv. hic. His pupillus recte præficitur l. 7. §. 2. l. 8. ff. de inst. act. obligatq; præponentem Cov. Tom. 1. p. 94. n. 7.

§. 42. Qui aliquid amovet ex hereditate, non habet beneficium abstinendi l. 71. §. 4. ff. de acq. her. idem an obtineat in impubere qv? Aff. Tr. vol. 2. disp. 12. §. 3. lit. c. fortassis non male distingv.

§. 43. Contra impuberem indefensum, missio ex primo decreto in bonorum possessionem fieri potest l. 5. §. 1. ff. qvib. ex caus. in poss. eat. modo ipsi præstentur usq; ad pubertatem alimenta l. 33. pr. & l. ult. ff. de reb. aut. jud. Tr. vol. 2. d. 24. §. 2. lit. c. Et hæc de juribus impuberum dicta sufficiant. Si restant quædam jura non enucleata, ea pete ex cap. suo seqv. Quicquid enim non obtinet in minoribus, multo minus valebit in impuberibus.

CAPUT QUARTUM.

De Juribus puberum, minorum sive minorennium nec non Adolescentum.

§. 1. *Minorennitas, Tertia etas est, cujus terminus à quo ann. 12. 13. vel 14. (Conf. §. 1. & 2. cap. præ.) Terminus verò ad quem varius, pro diversa cæli plaga. De jure enim civili minorennitatis terminus ad quem est ann. 25. l. 50. §. ult. ff. de leg. 3. l. 37. §. 1. vers. in del. ff. de min. l. fin. C. de his qui ven. tot. tit. ff. de min. In Saxoniâ, annus 21. Sandr. lib. 1. art. 42. Echnr. cap. 26: in Galliâ annus 20. vel 21: in Sicilia, ann. 18. in Florentia annus 20. Diversam hujus ætatis*

com.

computationem maxima ex parte coeli inducit plaga. Etenim quibusdam in terris maturius sapiunt homines, quibusdam tardius; unde & natura in hujus ætatis computo tam variat, cumq; eâ jus, in natura fundatum.

§.2. Est & prima fronte ambiguitas vocabuli notanda. Nam (1) minorennis dicitur impubes *c. 8. verb. præterea de prob. (2) pubes l. 1. §. 1. ff. de min. à pube ita dictus. Ultimam arripio, pedemq; figo.*

I. Ad dignitates.

§.3. Hæc in ætate corporis ac animi pariter accrescunt vires, idcirco propiorem etiam ad obtinendas dignitates habet accessum. Et quidem Electorali in dignitate ann. 18. legitimus est, ad suscipiendam plenariam administrationem *A. B. cap. 20: Quod spatium, & dignitati conveniens Doctorali, prout exempla probant, modo non mali, qui Doctorandum reprobant, advertentur mores Ulm. pr. jur. disp. 2. n. 5. An autem minor Doctor in patrocinando lapsus, restituendus sit in integrum Qv. & N. arg. l. 9. §. 3. ff. de jur. & fact. Sic & impleto 17. an. advocati rite fungitur munere l. 1. §. 3. ff. de postul.*

§.4. Expeditum est de jur. can. majorem 20. ann. judicem esse posse indistincte: majorem 18. ann. consentientibus demum partibus litigantibus: minorem v. 18. ann. non nisi principis permisso *c. 41. de off. & pot. jud. del. De jure civili res ita sese habet; minor 20. ann. judex quidem consentientibus litigantibus rite constituitur l. 57. ff. de re jud. eo quod, si læsus, restituatur l. 41. ff. de recept. non tamen invitus cogitur, & ita concilio text. minor 18. ann. non nisi accedente principis dispensatione Ulm. pr. jur. disp. 1. n. 49.*

§.5. In suscipiendis præbendis, nec non canonicatibus minorennitas idonea *c. 35. de præb. Si contentio de diaconatu aut presbyteratu, vid. clem. ult. de et. & qual: ex quo & principio fluit, minorem 21. ann. non facile nostris in provinciis ad sacerdotium esse promovendum, partim ob jus div. Num. c. 4. v. 23; partim ob Const. eccl. quæ nimiam reprobat juventutem. Sic & exercere potest minor, reclamante etiam curatore, jus patronatus, quippe quod in spiritualibus & dependentibus ab iisdem minor sit loco*

majoris. Cœterum decurionatum non nisi gerit nominatenus.
l.6. §.1. ff. de decur. reliquos quod concernit honores ad l.8. ff.
demon. & hon. in catena sunt.

II. Judicialia.

§.6. Judicium cum solo minore absq; curatore cœptum
non valet, etiam interlocutoriam quoad sententiam §.2. f. de ex-
cus. Excipio (1) causas §.7. cap. pr. recensitas: (2) causas matrimonii
c.14. in med. de rest. spo. e. ult. pr. de jud.6. nec non criminales: (3)
quando persequatur suam suorumq; injuriam l.11. pr. ff. de acc. e. c.
si agit de violato thoro l.15. §.6. ad L. jul. de adult (4) cum postulat
consilio necessariorum curatorem suspectum §.4. f. de susp. tut. (5)
victoriam si reportavit. *Ulm. pr. jur. disp. 1. n.21.*

§.7. Minor curatorem habens sine ejus consensu pro-
curatorem ad judicialia constituere nequit l.11. C. de pro. cui accedit,
quod se nequeat obligare l.3. C. de in int. rest. quid si curatore desti-
tutus? idem statuo. Eo quod nemo, qui ipse liti præse nequit,
procuratorem possit præficere liti. Unde minoribus etiam in-
vitis dandus curator §.2. f. de cur. l.1. §. ult. ff. de min. Prædicta limi-
to (1) victoriam cum reportavit; l.14. C. de proc. Struv. synt. jur. vol.1.
tit. de pro. §.27. (2) in causis ubi agere ipsi permisum sine curatore.
Addunt nonnulli (3) juramentum quando interpositum à mino-
re, quam litem non facio meam. Sed *imminet his in casibus parti
adversa periculum ob restitutionem in integrum?* Resp. dato à
procuratore si cautionem exigat, in portu navigat. *vid. Ulm. pr.
jur. disp. 3. n.12.*

§.8. Minor qui 17. implevit annum munus procurandi in
judicio subire potest. Nam ea ætate potest postulare l.1. §.3. ff. de
post; esse judex l.57. ff. de re jud. Consul l.un. §.2. ff. de off. cons. cur
non & procurator. Sic Text. in l.13. ff. de man. vind. generaliter lo-
quatur. Non itaq; annullanda acta *Hahn ad Wes. π. de pro. n.4. Ulm.
pr. jur. d.3. n.16.* non mutat (1) l.2. C. qui leg. pers. stand. R. id verum in
causa propria, non vero aliena, in quâ ob interveniens manda-
tum restitutio in integrum cesat l.23. ff. de min. (2) l.51. ff. de proc. R.
defensor à procuratore toto distat cœlo, quia ut plurimum nul-
lum habet mandatum *Wes. π. de proc. n.11.* (3) in procuratore desi-
deratur legitima ætas l.12. ff. de procur. quæ destitutus minor l. ult.

C. de

C. de his qui ven. R. legitima ætas pro substrata materia accipitur varie. (4) c. 5. §. ult. de pro. 6. R. cum Carpz decis. 103. aut pars adversa contradicit, & removendus; aut tacet, & admittendus.

§. 9. Minor curatorem habens juramentum deferre nequit, quia alienationem sapit *l. 3. C. de in integr. rest. Si v. non, videtur id affirmandum per l. 17. §. 2. ff. de jurej. junct. l. 7. §. 2. de min. l. 2. so tamen succurritur restitutione in integrum *Ulm. pr. jur. disp. 14. n. 9. idem sentiendum de ejus confessione, per l. 6. §. 5. ff. de conf. Ulm. pr. jur. 6. 13. n. 41.**

§. 10. Puberes in causis civilibus testes esse possunt, non vero in criminalibus si nondum impleverint 20. ann. *l. 20. ff. de test. Carpz. pr. cr. qv. 114. n. 41. præprimis si testimonia ferre recusant Zang. de qv. est. c. 3. n. 29. Quod si tamen veritas aliter haberi nequeat, prudentis erit judicis decidere, quatenus recipiendi testes, quatenusve non. Sic & id fallit in inquisito, qui ad suam innocentiam probandam producit testem 20. annis minorem. Carpz. l. all.*

§. 11. Quæcunq; cap. prædicta de citatione, litis reasumptione, executione, ea hic repetenda. *Conf. Carpz. pr. jur. tit. 7. art. 2. n. 17. tit. 6. art. 4. n. 45. tit. 25. art. 1. n. 32. judicialia excipiunt.*

III. Delicta.

§. 12. In delictis, minoribus non subvenitur *l. 9. §. 2. ff. de min. l. 1. §. 2. C. si adv. delict. Const. Carol. art. 164. Quam ob causam non dubitarunt Scab. Lips. furi 17. an. dictitare laqueum: venefico 17. ann. incendiario 16. an. ignem Carpz. pr. cr. qv. 143. n. 73: homicidæ 15. an; stupratori violento, gladium Carpz. d. l. qv. 97. n. 47: adultero 17. ann. ordinariam pœnam Carpz. qv. 62. n. 50. Non obstant (1) *l. 14. ff. ad SC. syll. l. 108. de R. I. l. 16. §. 3. ff. de pœn. R. eas esse intelligendas non de minoribus, sed impuberibus. (2) communis opinio: R. hæc mihi non idolum c. 5. dist. 9. Quicquid est fides (loquor cum Finck. in præf. ad contr. feud.) absq; operibus, illud est communis opinio, sine legibus & rationibus. (3) in minore non est talis dolus, qualis in majore: R. sufficit quod adsit talis, qualis ad infligendum mortis supplicium requiritur. Non itaq; iudex tenetur minori temperare pœnam præcise, quanquam eam ex arbitrio, si probabilis adsit mitigandi causa, minuere possit**

l. 37.

*l. 37. §. in delict. ff. de min. Exempla suppeditat Carpz. pr. crim. qv. 93. n. 14. qv. 82. n. 24. Quam sapissime tamen mitigatur in falsa moneta Carpz. qv. 42. n. 89. in incestu, respectu puellæ patri morem gerenti qv. 72. n. 47. in parricidio qv. 18. n. 27. quæ tamen cum sale accipe. Sic & minor ob delictum in pueritiâ commissum mitius puniendus, eo quod tempus perpetrati delicti considerandum *l. 1. ff. de pæn. adsunt.**

IV. Extrajudicialia.

§. 13. Minor testamentum rectè condit *l. 5. ff. qui test. fac. poss. donat causa mortis, cum ultimis voluntatibus accedant proprius ejusmodi donationes l. fin. C. de mort. caus. don: in matrimonium §. 1. f. de nupt. quod tamen ipsum non eximit à cura regulariter: à tutela excusatus est ipso jure §. 13. f. de exc. tut. sine magistratus tamen decreto non potest provocare ad divisionem *l. pen. C. de præd. & ali. reb. Pruck. Vol. 1. conf. 6. n. 6.* Quæ servanda in solutione impuberi facienda, ea & non floccifacienda in solutione min. *Carpz. dec. 159. n. 5.* Minor curatorem habens invalide sine ejus interventu contrahit; destitutus verò curatore, jure subsistit obligatio. *l. 3. C. de in integ. rest. l. 1. so tn. subveniunt jura per restitutionem. Quid si juramento confirmasset? absolutionem petere potest, & eâ impetratâ, confugere ad restitutionem in integrum. nec obstat, auth. sacramenta c. si adversus vendit. Nam disting. cum Frantz. lib. 2. ref. 4. n. 14. Struv. synt. jur. tit. de min. §. 54. inter nullitatem quæ provenit ex ætate minori, v. c. ut quod curator non adhibitus, decretum non interpositum: & inter nullitatem, quæ provenit ex aliâ causa cum majoribus communi e. g. quod dolus dederit causam contractui bon. fid. Illam supplet juramentum, de quo & auth. loquitur; non vero hanc.**

§. 14. Minor curatoris autoritate iniens contractum læsusq; major factus intra quadriennium petere potest restitutionem, *l. fin. C. de temp. in integr. rest. vel actionem contra tutorem movere l. ult. C. si tut. vel. cur.*

§. 15. Alienatio bonorum minoris immobilium ut firmo stet pede, tria necessaria (1) justa alienandi causa: (2) causæ cognitio judicialis, an ea legitima sit & sufficiens: & (3) præces la causæ cognitione, decretum sive autoritas magistratus, accedente curatōris

coris consensu. l. 12. i. 10. 11. C. de præd. min. l. 22. in fin. pr. de adm. tut.
Carpz. decis. 195. & 121. Deficiente una, alienatio est irrita & nulla,
prædiumq; restituendum cum omni causa & fructibus perceptis,
l. 16. C. de præd. min. l. 1. C. si maj. fact. Hæc enim restitutionis natura,
l. 24. §. 4. l. 27. §. 1. l. 40. §. 1. ff. de min. l. 28. §. ult. ff. ex quib. casus. maj.
Carpz. dec. 86. n. 26. Prædicta tamen limitanda si major coheres ad
divisionem provocaverit l. pen. C. de præd. min. quo casu tutoria
autoritas sufficiens Carpz. decis. 121.

§. 16. Agmen hujus capit: claudio duabus Qv. quarum (1)
sit tertius, ob pecuniam mutuo datam ad prædii minoris emtionem,
obtinuerit hypothecam, alienatioq; esset irrita, quid juris? Resp.
minor debitis solennibus deficientibus, manet Dominus l. 15. 16.
C. de præd. minor. sin. decr. & alienatio nec non hypotheca est nulla
l. 2. ff. de pign. act. l. 1. 2. 6. 7. C. si alien. respig. l. 6. C. quæ res pign. l. 54. ff.
de re jud. non mutat (1) minor habet privilegium, & tertius, E. ces-
sant l. 8. ff. de exc. tut. l. 12. §. 1. vers. ideo C. qui pot. in pign. Nam de
tertio nego. (2) restitutio fieri debet sine juris alieni præjudicio
c. 8. in fin. de rescript. in 6. R. minor non indiget restitutione, sed
sententia saltem super nullitate declaratoria l. 2. C. de præd. min.
sin. l. 16. pr. ff. de min. vel dico, restitutio ex gratia non aufert tertio
jus quæsitum, utiq; autem ex justitia: (3) nō an nullatur hypothe-
ca creditori in feudo à vasallo cum consensu domini constituta,
si minor per restitutionem jus simultaneæ investituræ consequi-
tur, E. Carpz. decis. 76. R. nulla consequentia. Nostra ab initio est
nulla, hæc subsistit. (2) quæstio est, an minor mercaturam exercens
in rebus immobilibus posset constituere hypothecam sine judicis de-
creto? Affirm. partim quod mercatura sit celerrimæ expeditionis,
quæ non patitur, ut quis exacte inquirit in alterius ætatem;
partim quia in mercaturâ multa specialia indulta.

§. 17. Hic sicco prætereo pede multa, necessitate ita effla-
gitante, ne in disputantium impingam leges. Sic & materia resti-
tutionis in integrum, quæ succurrunt jura minoribus, ad amussim
à Dd. enucleata, inq; cancellos redacta, nec dispersa huc illuc,
uti nostra; Lubens itaq; eam non attingo primo à capite usq; ad
extremum. Hoc saltem lubet addere, quod minor, qui veniam
ætatis impetravit, haud possit petere restitutionem in integrum

G

lt.

l.1. C. de his qui ven. nisi adversus impetrationem veniæ. Conf. Struv. synt. jur. tit. de min. 6.53.

CAPUT QUINTUM.

De Juribus virilis ætatis.

§.1. *Virilitas est quarta hominis ætas, initium sumens impleta minorennitate, finemq; in principio senectutis ponens.*

§.2. *Dicta est virilitas à viribus. Quà de causâ cum hæc in ætate hominis vires summo floreat in gradu, ideo huic ætati omnes ad dignitates patent portæ l.2. ff. de jur. imm. l.18. ff. de mun. Singulare est in Episcopo & Presbytero (nonnulli id ad cardinalatum etiam extendunt) qui de jure civili ad ejusmodi honores consequendos habiles, ann. 35. *auth. presbyterum post l.9. C. de episc. & cler.* Sic & olim sexagenaria saltem idonea erat ad Abbatiam *c.12. caus. 20. qv. 1;* verum tempestate mutatum. Etenim 30. ann. peracto, juste in hanc promovetur dignitatem *c.43. pr. de elect. in 6.* In Priorisfa, quæ monasterium gubernat, idem juris; Ad Abbatem tamen id extendere nolim.*

§.3. *Est hæc ætas legitima l.32. §. fin. ff. de test. tut. in sensu non improprio, sed proprio. vid. l.50. in fin. ff. de leg. 3. l.8. ff. de cond. caus. dat. Carpz dec. 203. n. 13. à curatoris itaq; liberat potestate pr. l. de cur. tribuitq; in omnibus actibus judicialibus legitimam personam standi in judicio. Est hæc ætas robusta l.15. §.6. ff. ad L. jul. de adult. & justa l.2. ff. de vac. mun: unde in delictis nil singulare sibi vindicat. Est hæc ætas perfecta l.25. §.1. ff. de prob. l.32. ff. de min. l. ult. C. de his qui ven. at: quam ob rem extrajudicialiter in ea pro lubitu & liberrime de nostris disponimus facultatibus l.21. C. mand. Prædicta veritate nituntur salvis exceptionibus in jure extantibus. Etenim vir infamis, non omni admittitur tempore in judicio: vir furiosus & non sanæ mentis excusatur in delictis: vir prodigus extrajudicialiter se obligare nequit; idem esto judicium in aliis similibus.*

CAPUT SEXTUM & ULTIMUM

De Juribus Senum.

§.1. *Quis habendus sit pro sene? non convenit inter Dd. Est quibusdam senectutis terminus ann. 55; nonnullis 60, vel 64; 70 aut 80. aliis. Far. pr. crim. q. 77. n. 83. Alb. diceal. p. 13. n. 25. Plurimi con-*

controversiam iudici dijudicandam relinquunt *Masc. de prob. conl. 1295. n. 8.* quod certis in casibus v. c. poenis, testimoniis, carbone haud noto, praerimis si 70. haud impletus sit annus. Nam eo temporis spatio peracto, omne iudicantis excludimus arbitrium *Carpz. pr. cr. qv. 144. n. 24. 34. Theod. coll. crim. d. 10. §. 4. lit. e.* Praestat tamen certam habere regulam, quam ad iudiciis confugere iudicium *Arum. disp. π. 1. §. 7.*

§. 2. *Senectus itaq; mihi est ultima hominis aetas, à quinquagesimo anno initium sumens, finemq; praefixum in anno centesimo, vel si quod excurrit, eo spatio, ponens.*

§. 3. Senectutis limen posui in anno 50. perfecto, *Tusch. concl. 103. lib. 5. Farin. pr. cr. q. 92. n. 22. Carpz. pr. cr. qv. 62. n. 32. §. q. 144. n. 13. Pruck. vol. 1. conf. 50. n. 521. Utm. pr. jur. d. 16. n. 48 praeventibus,* nec non *Gail. 1. obs. 92. n. 7.* qui memoriae ibi prodidit, idem in camera observari: Calcem verò in ann. 100, eo quod juris praesumptione usq; eo humana sese extendat *vita l. 56. in fin. ff. de usufr. l. 23. in med. pr. C. de ss. eccl.*

§. 4. Senectutem divido in proximiorē virilitati, & aetatem decrepitam. Haec de jur. computatur civili anno 70. elapso *arg. l. fin. C. qvi et se exc. Theod. l. all. Far. pr. crim. qv. 91. n. 23. §. qv. 78. n. 60.* jure vero Sax. anno 60. *Landr. l. 1. art. 42. ibi, über 60. Jahr ist der Man über seine Tage kommen/ also das er Vormünder hab. n. soll/ ob er wil.* Ex quibus patescit, usq; quo sese extendat senectus virilitati proximior. Dicitur est autem senex, vel à sensus diminutione, cum vires & corporis & animi sensim ob calidi innati resolutionem evanescant, demumq; plane intereant: vel quasi semine, h. e. semimortuus, dum quotidie pedem in cymba tenet charontis; vel quasi se nesciens *Pr. vol. 1. conf. 19. n. 5. 6. propero.*

I. Ad dignitates.

§. 5. Nostro in jure senectus venerabilis. Nam in jure feudali Dominus ob reverentiam dicitur senior; & ill. senibus eundem tribuunt honorem, quem magistratibus *l. 5. pr. ff. de jur. imm. praeruntq; ipsos junioribus in dignitatibus tam ecclesiasticis c. ult. ibi maturiore aetate d. 74. c. 7. pr. de elect. quam politicis l. 3. §. 15. ff. de mun. §. hon. l. 1. pr. ibi, inter duum virales antiquissimus ff. de alb. scrib. junct. l. ult. ff. de fid. instr. modo sint eruditione pari. Sic & jure*

prærogativam senes sibi vendicant in sessione, nec non præcedentiã l.2. C. de præf. præf. ferendis in consiliis c.3. dist.20. in fin. Quæ omnia tamen cum sale accipienda c. ult. d.38. conf. Reink. de R.S. & E. l.1. cl.4. c.17. n.36. qui hoc extendit ad nonnullos imperii principes. Non præteream illegitimorum senectutem omni carere dignitate c.3. sapient. Hart. Pist. l.1. qv.30. n.8.

§.6. Privilegiis & donati senes. Hæc percurrere in transitu non frustranei erit laboris. Ripa de Pest. c.5. n.22. septuagenarios ab excubiis & portarum custodiis liberat, nisi ultima aliud svadeat necessitas, aut recepta consuetudo. Feretr. Tr. de gabell. n.499. negat eos posse constitui collectarũ exactores. Reliqua quod spectat munera, sunt ea vel *patrimonialia*, quæ quis cogitur subire propter bona quæ possidet; vel *personalia*. In illis nullam sibi arrogare queunt immunitatem senes l. ult. §.24. ff. de mun. l.11. l.2. §.1. ff. de vacat. mun. Personalia vel dignitate carent, uti tutela, cura, & majores 70. ann. l.3. ff. de jur. imm. l.74. in fin. ff. ad SC. Treb. ab his immunes l.3. §.6. ff. de mun. & hon. l.2. §.1. ff. de vac. mun. l.10. C. de decur. l.2. ff. de exc. tut. §.13. 7. ib. vel & eam habent annexam, & excusationem præstat ann.55. l. ult. C. qui etat. vel prof. Habn. ad Wes. w. de exc. tut. n.3 Ratio diversitatis est hæc: munera detrectamus omnes, honores vix unquam. aliter Carpz. Resp.90. l.5. n.13. distinguens inter munera, quæ judicio & ingenio ut plurimum expediuntur, & quæ corpore: quasi ab illis immunes 70. ab his 55. annum egressi. Est & senibus de alimentis prospectum c.17. d.86. l.22. C. de 55. Eccl. junct. l.122. pr. ff. de leg.1. Quam ob causam & senex, superveniente graviore etate, non statim salario privandus & titulo, nec obst. l.2. §.7. ff. de vac. mun. Haud omittam.

II. Judicialia.

§.7. Prima fronte venit in disceptationem I. *anjudici 70. ann. excessu nullitatis exceptio queat opponi?* N. prudentiã & experienciã quando fulget: A. si mente, judicio, auditu, nec non intellectu, destitutus. Sicuti enim contra judicem pupillum jure excipimus, ita & contra judices senes, qui bis pueri. II. *an juvenis sine veniã eum valeat in jus vocare?* Qu. hæc, si intelligatur de veteri in jus vocatione, sine dubio sententia negat. verior l.13. ff. de in jus voc. l.5. pr. ff. de jur. imm. Nostra tempestate, impetratã à giudice
citatio-

citationē, venia etiam impetrata censetur, unde non magnus
ejus usus, *Ulm. pr. jur. disp. 5. n. 34.* nisi dicas, actiones esse tempe-
randas.

§. 8. Senex qui repuerascit, utitur infantis jure. Quā de
causā legitimam personam standi in judicio non habet, eiq;
agenti recte objicitur inhabilitatis exceptio, donec ipsi detur cu-
rator ad litem *Pruck. vol. 1. cons. 19.*

§. 9. Senex decrepitus, haud latente rei veritate, invitus
dicendum ad testimonium non cogendus (1) ob *l. 8. ff. de test. c. 3.
caus. 4. qv. 2. & 3. vers. inviti* (2) quod ætas veneranda, & sit mater
oblivionis *Alth. diceol. p. 684. n. 43.* Si secus sese res habet, invitus
examinari, nequit in judicio, præprimis quando judicem decre-
pitam ob ætatem adire haud valeat, utiq; autē domesticos inter
parietes *c. 8. de test.* à notatio, modo judex eum ad hunc ablega-
verit actum. *Far. pr. cr. qv. 78. n. 61. & qv. 77. n. 227.* Idem dicen-
dum in recognitione. *Nicol. pr. jur. p. 226.* Quod si testes sibi con-
trarii, præferendi senes, nisi stent pro auctore *arg. c. 5. de test. Masc.
de prob. conc. l. 1296. n. 4.*

§. 10. Lite nondum contestata, regulariter non admit-
timus testes, casibus specialiter notatis exceptis, *Gail. lib. 1. obs. 92.
n. 1.* Inter hos refer ulla sine hæsitatione, si producti loco testium
senes decrepiti, qui ad perpetuam rei memoriam examinandi.
Quod si virilitati proximi, judicis arbitrium valebit. *Far. l. all.
qv. 77. n. 83. Gail. l. all.*

§. 11. In universitatis causa juramentum calumniæ injun-
go tribus vel 4. ex universitate senibus, ut & quando juramentum
universitati delatum, eo quod hi res civitatis optime scire intel-
ligantur *const. Aug. p. 1. c. 13. ib. Carpz. Sandr. lib. 1. art. 46.* nisi in ju-
nioribus melior adsit notitia.

§. 12. In controversiam quoq; vocatur an senibus idem com-
petat privilegium quod pupillis, de quo egi multis §. 12. c. 3. *Aff. Berl.
p. 1. concl. 50. n. 84. vid. Ulm. pr. jur. disp. 4. n. 61.* in ordine sunt.

III. Delicta.

§. 13. Luciani est, *parcimus annis, donamusq; nefas.* Quam
ob causam senili ex ætate delinquentibus esse succurrendum
Gail. lib. 2. obs. 110. n. 34. autor est. (1) ob *l. 6. pr. ad L. jul. pec. l. 3. §. 7.*

ff. ad SC. syll. l. 2. ff. de term. mot. (2) quia pupilli mitius puniendi l. 37. §. 1. vers. in del. ff. de min. & senes bis pueri conf. Carpz. lib. 5. Resp. 90. n. 9. Theod. l. all. Huic asserto remoram facit (1) illud JC. Tritum: Juvēnem ferulā castiga; furcā senem: peccantem juvenem corrige; senem pende. Carpz. pr. cr. qv. 62. n. 36. (2) c. 24. dist. 86. in fin. ibi, nec senectuti parcamus Eccles. c. 24. v. 4. & 8. Dan. cap. 13. v. 52. Rem distinct. decido cum Carpz. l. all. qv. 144. Far. qv. 92. n. 33. aut pœna est arbitraria, aut determinata sive uniformis. In pœnis arbitrariis (exceptâ pecuniaria, in quâ nullus de eorum morte timor) senex non quia talis, sed decrepitus meretur veniam. Determinatam quod attinet subdividit: vel enim est capitalis, vel non. Priori casu non mitiores sumus lege: Posteriori casu, præprimis in pœnâ corporis afflictiva v. c. fustigatione, ne fortassis in vitæ incurrant periculum, proniores ad lenitatem. Hinc senex non exemptus à pœna Homicidii, Far. l. all. laquei, Berl. p. 5. concl. 43. n. 39: Adulterii, Berl. p. 4. concl. 27. n. 77. Carpz. l. all. ubi Ping. dis. late refut. Sic & probe attendendum, num senex commiserit delictum ex imperitia, quando repuerascere incipit: an ex culpa.

§. 14. De tortura quid statuendum multis heret aqua? R. Senex decrepitus, delirans, vel valetudinarius, quod iudicis committimus arbitrio, Rosb. pr. crim. tit. 5. c. 13. n. 12. torturæ non subjiendus l. 2. §. dign. ff. ad SC. syllan. Mascard. de prob. concl. 1296. n. 6. Theod. coll. cr. d. 9. §. 10. etiam criminibus in exceptis v. c. læsæ Majestatis, si subsit periculum mortis Far. pr. crim. qv. 41. n. 103. Quod si de facto torturæ subjectus, crimenq; confessus sit, confessio talis ipsi nullum creabit præjudicium Theod. l. all. dis. 10. §. 4. lit. e Masc. l. all. n. 7. Senes autem robustos, perspicaces ac validos tormentis subjiicio. Licet autem hæc ita sint decrepitis in senibus, à levi tamen & moderato torqvendi modo, qualis die Daumenstöcke/qvi & territio dicitur, eos non eximo, uti & juris in impuberibus Carpz. pr. cr. qv. 118. n. 35. Far. l. all. qv. 91. n. 25. Perez. ad Cod. lib. 9. tit. 41. n. 32. Quemadmodum enim decrepita ætas delictum minuit, non verò in totum tollit: ita & genus tormenti, modumq; torqvendi moderatur, non verò torturam Far. n. 29. Cœterum ferulis, sicuti pueri, nequeunt cædi senes

senes *Masc. Theod. l. all.* nec, debitum ob civile, arctiori includi
carcere *Cacheran. dec. 123.*

§. 15. Notarius aliquo de instrumento rogatus, si negat se
esse requisitum, proindeq; dare recusat, pœna tenetur *fals. Far.*
pr. cr. qv. 154. n. 9. Quod limitat aut. all. in notario senes, quippe
quod memoria senili in ætate labilis. Tandem.

IV. *Ad extrajudicialia.*

§. 16. Senes maxuma ex parte avari, auroq; inhiant. Se-
nescunt quidem omnia in sene, sola in eo juvenescit avaritia.
Unde in proverb. venit, *je älter / je geiziger.* Cum itaq; omnis in
eo dilapidationis cesset præsumptio, ideo celebrando contra-
ctum sese obligat *l. 27. C. de transf.* Læsis tamen & circumventis
potestatem concedo implorandi beneficium restitutionis in in-
tegrum, si repuerascere incipiant. Sic nec senem à testamenti
factione excludo *l. 3. C. qui test. fac.* modo sit sanioris intellectus;
aut à donatione *l. 16. C. de don. Carpz. pr. cr. qv. 144. n. 20.* Imo si in
uxorem juvenem conferat donationem, eam *Berl. p. 2. concl. 15.*
n. 18. inter reciprocas numerat, quippe quod hæc ei remuneret ju-
ventam, quam tamen litem non facio meam.

§. 17. Prudentia in sene exuberat *c. ult. d. 84.* Verum cum
ad matrimonia venimus, deliria cernimus exuberanter. Dicunt
enim & faciunt, quod ipse (verbis *Perfii* utor) non sani esse ho-
minis, non sanus juret *Orestes.* Prisca exinde ætate ipsis erant
inhibita, eo quod meram saperent libidinem. At cum ann. 90.
quidam procrearint liberos, finisq; matrimonii non tantum in
sobolis procreatione, sed & mutuo consistat adjutorio *Cov. Tom.*
1. p. 207. n. 3. ideo imperator *l. 27. C. de nupt. decrepitorum* permisit
consortia. *An vero juvencula scienter nubens septuagenario, se-*
parationem petere valeat, sinequeat debitum exsolvere conjugale
Qv? N. c. 4. de frig. secundum quod Lips. teste Col. dec. 1. decisum.
De nuptiis senum vid. *Cypr. de spons. c. 9.* Adoptione sibi eligere fi-
lium in manu senum est *l. 15. §. 2 ff. de adopt.*

§. 18. De senibus multa præsumuntur. Etenim qui 70.
attigit annum præsumtive pro infirmo habetur, cum senectus
talis morbus *Um. pr. jur. d. 15. n. 45.* Qui 80; pro impotente *Rich.*
de suc.

*de suc. ab. int. fol. 21. vid. Far. pr. cr. qv. 150. n. 252. ubi inquit, talem
ætatem facere probationem suppositi partus. Si hæsitamus de
morte senis & juvenis, senex primo præsumitur mortuus arg. l. 15.
pr. ff. de inst. test.*

§. 19. Cœterum quod non sicco præteream pede, ætatem
naturalem probamus (1) per libros, in quo describuntur qui ba-
ptizantur, germ. Kirchenbücher: (2) per instrumenta matrimonii,
germ. Ehestiftung / negativè scil. non affirmative. (3) per libros
parentum, quia tunc temporis pater ignoravit, an hæc scriptura
sit illis profutura, an contra: (4) per testes, præprimis obste-
trices, nec non vicinos.

§. 20. Esset & attingenda, ætas civilis. Verum cum hujus
jura, sicuti in tractibus de ætatis venia cernere licet, ad amussim
usq; à Dd. enucleata, ideo non agam actum, nec in leges dispu-
tantium impingam.

§. 21. Et hæc de proluxa nimis materia dixisse sufficiat.
Feci pro temporis angustia, pro ratione instituti, quod potui,
nō quod volui. Summorum virorum, & provectioris ætatis hunc
esse laborem, quilibet ultro fatebitur, modo cordatus sit Cato,
non iniquus censor. Sed quædam minus ad rem tibi dicta vi-
debuntur Lector; ne mihi vitio vertas id. Palpitaverint in hæc
materiâ Doctores, quibus publicarum rerum notitia, non minus,
quam Hercules Lernæo in conflictu. Fortassis nec stylus, nec
methodus tui erit stomachi; disputator ad te venio, non orator.
Sic & materia totum percurrit jus, vastumq; repræsentat pelagus.
Celebrior vita, & rerum experientia, dante Deo, omnem sup-
plebit defectum. Portum adeptus, contraho vela, cedat in
nomine JESU feliciter,

FELICITER!

WITTENBERG, Diss., 1660

ULB Halle 3
003 484 572

50-

1077

21 14.
1660
7a 8

Quod Deus Bene vertat
In Nomine Domini nostri JESU CHRISTI!
DISPUTATIO INAUGURALIS

^{De}
JURIBUS
ÆTATUM

^{Quam}
Ex Decreto & Autoritate Amplissimi Jctorum
Ordinis in Illustri Academia Wittebergensi
SUB PRÆSIDIO

Viri Nobilis, Amplissimi, Jctissimi
DN. CHRISTIANI KLENGELII,
J. U. D. & P. P. longè celeberrimi, Curiæ Electoralis,
Consistorii Ecclesiastici Scabinatus, & Facultatis Juridicæ,
Asessoris gravissimi,

Promotoris & Fautoris sui summi, Maximi
Pro DOCTORALI utriusq; Juris LICENTIA
obtinendâ

Ad Examen Eruditorum solenne exponit
DAVID CHRISTIANUS NYMANNUS,

Misnensis.
Ad diem 26. Julii
Horis matutinis & pomeridianis in Auditorio Majori

WITTEB. Typis JOHANNIS RÖHNERI, Academ. Typogr.
Anno M DC LX.

